

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

**ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΜΕΝΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 24
ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΠΟ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΝΟΜΟΙ
ΤΟΥ 2018 ΕΩΣ 2021**

**ΕΡΓΟ «ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΥΠΟΣΤΑΘΜΟΥ ΔΩΡΟΣ ΜΕ ΕΝΑΕΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ»
ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΩΡΟΣ (ΛΕΜ/01061/2019)**

1. Εισαγωγή

Η Έκθεση Πληροφοριών για το Έργο υποβλήθηκε στην Περιβαλλοντική Αρχή με σχετική επιστολή από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικίσεως Λευκωσίας (Αρ. Φακ. ΛΕΜ/01061/2019, και ημερομηνία 18/05/2020), για αξιολόγηση.

Η Περιβαλλοντική Αρχή έκρινε αναγκαία τη διαβούλευση με τις αρμόδιες αρχές, λόγω εξειδικευμένων γνώσεων τους για το συγκεκριμένο έργο ή τις δυνητικές του επιπτώσεις του Έργου στο περιβάλλον. Για το Έργο λήφθηκαν απόψεις από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας και από το Τμήμα Γεωργίας.

Με βάση τις απόψεις των αρχών, την επιτόπια επίσκεψη και τις πληροφορίες που υποβλήθηκαν με βάση το άρθρο 24 ετοιμάστηκε η Αιτιολογημένη Διαπίστωση της Περιβαλλοντικής Αρχής.

2. Περιγραφή και χωροθέτηση του Έργου

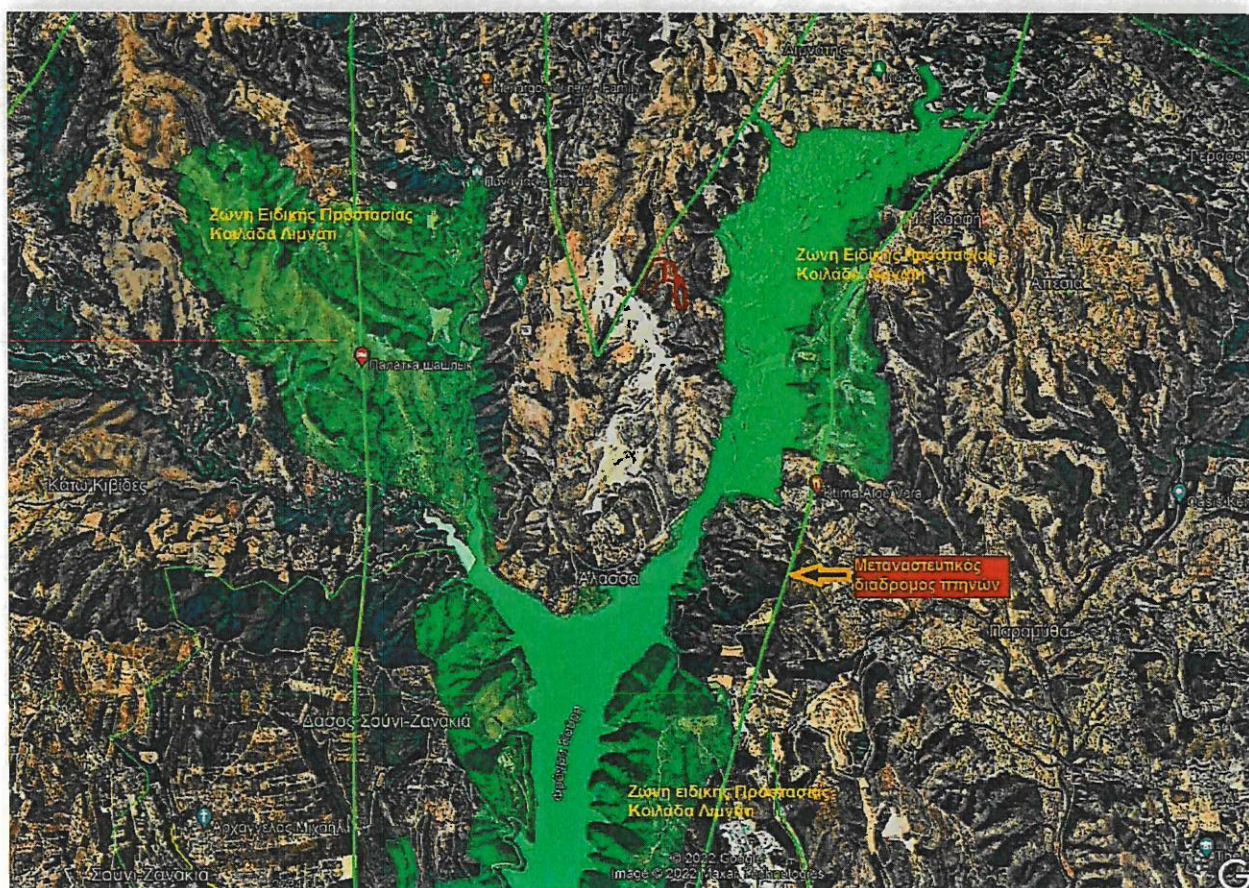
Το έργο αφορά εγκατάσταση Εναέριος Γραμμής Μεταφοράς Υψηλής Τάσης (ΓΜΥΤ) 132 kV, μήκους 600 μέτρων που θα εξυπηρετεί τη σύνδεση νέου Υποσταθμού (Υ/Σ) Μεταφοράς «Δωρός» που θα χρησιμοποιηθεί για τη σύνδεση του Ηλιοθερμικού Σταθμού Παραγωγής «CY-CSPc-EOS-GREEN ENERGY PROJECT» ισχύος 50MWe με το Σύστημα Μεταφοράς. Ο κύριος του έργου είναι η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ).

Η εν λόγω εγκατάσταση Εναέριος Γραμμής Μεταφοράς Υψηλής Τάσης περιλαμβάνει και την εγκατάσταση τριών (3) πυλώνων σε τρία τεμάχια. Οι δύο πυλώνες είναι στα τεμάχια 150, 70, Φ/Σχ 53/06 εντός των διοικητικών ορίων της Κοινότητας Δωρός της επαρχίας Λεμεσού και το τεμάχιο 211 που εμπίπτει στο ίδιο Φύλλο/ Σχέδιο, και είναι εντός των διοικητικών ορίων της Κοινότητας Λιμνάτη. Όλα τα τεμάχια εμπίπτουν σε Γεωργική Ζώνη Γ3. Η σύνδεση του νέου Υποσταθμού (Υ/Σ) Μεταφοράς «Δωρός» με το υφιστάμενο δίκτυο, θα πραγματοποιείται από τον πυλώνα που βρίσκεται στο τεμάχιο 211 που διατρέχει το υφιστάμενο δίκτυο.

Η πρόσβαση στα τεμάχια προτείνεται να γίνεται μέσω του κύριου οδικού δικτύου Β8 και του χωμάτινου οδικού δικτύου της περιοχής. Στην ευρύτερη περιοχή δεν εντοπίζονται μνημεία ή χώροι

αρχαιολογικής σημασίας. Επίσης η περιοχή του έργου δεν εμπίπτει σε ζώνη ευπρόσβλητη στα νιτρικά ή σε ευαίσθητη περιοχή σε απόρριψη αστικών λυμάτων.

Στα 280 μέτρα ανατολικά από το ανατολικότερο τεμάχιο της εγκατάστασης, το τεμάχιο 211, βρίσκεται η Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) CY5000011 «Κοιλιάδα Λιμνάτη», ενώ σε απόσταση 1,5 Km δυτικά από το δυτικότερο τεμάχιο της εγκατάστασης, το τεμάχιο 150, είναι ο ποταμός Κρυός. Οι πλησιέστερες οικιστικές περιοχές είναι απομακρυσμένες από το προτεινόμενο έργο. Η οικιστική ζώνη της Κοινότητας Δωρού βρίσκεται σε απόσταση 3km περίπου βορειοδυτικά από τα εν λόγω τεμάχια, η οικιστική ζώνη της Κοινότητας Μονάγρι βρίσκεται σε απόσταση περίπου στα 2,5 km βορειοδυτικά, και σε αποστάσεις μεγαλύτερες των 2 km είναι οι οικιστικές ζώνες του Λιμνάτη στα βορειοανατολικά και της Απεσιάς και Κορφής στα ανατολικά.

Σχήμα 1 : Γενική Χωροθέτηση του έργου

Η περιοχή του έργου χαρακτηρίζεται ως ορεινή, και το υψόμετρο της κυμαίνεται από 509-530 μέτρα ύψος πάνω από τη Μέση Στάθμη της Θάλασσας (ΜΣΘ). Σύμφωνα με την Έκθεση Πληροφοριών το μέγιστο ύψος των πυλώνων φτάνει τα 37.85 μέτρα από το έδαφος.

Σχήμα 2 Χωροθέτηση των τεμαχίων σε σχέση και με το ανάγλυφο της περιοχής

Οι εργασίες που θα πραγματοποιηθούν για την υλοποίηση του προτεινόμενου έργου (ΠΕ) περιλαμβάνουν:

- Διάνοξη των απαραίτητων προσωρινών δρόμων όπου δεν υπάρχει πρόσβαση για τη μεταφορά των μηχανημάτων και του ανθρώπινου δυναμικού στα σημεία τοποθέτησης των πυλώνων.
- Αποψίλωση χλωρίδας (όπου απαιτείται) για την προετοιμασία των χώρων τοποθέτησης των πυλώνων (100 m² περίπου για κάθε πυλώνα).
- Μεταφορά του απαραίτητου εξοπλισμού και μηχανημάτων (εκσκαφείς, φορτηγά, αναμικτήρας σκυροδέματος, γερανοί, puller/tensioner και άλλα μικρότερα μηχανήματα εργοταξίου).
- Εκσκαφές για τη θεμελίωση των πυλώνων.
- Ετοιμασία οπλισμένου σκυροδέματος για τα θεμέλια των πυλώνων.
- Τοποθέτηση και στερέωση πυλώνων.
- Τοποθέτηση των αγωγών υψηλής τάσης στους πυλώνες

Οι εργασίες εγκατάστασης της ΓΜΥΤ θα περιορίζονται εντός των εν λόγω τεμαχίων και δε θα γίνονται οποιεσδήποτε επεμβάσεις στο έδαφος της περιοχής, καθώς και στην ΖΕΠ.

3. Περιγραφή των περιβαλλοντικών στοιχείων που ενδέχεται να επηρεαστούν σοβαρά από το έργο και επιπτώσεων που το έργο ενδέχεται να προκαλέσει στο περιβάλλον

Κατά την κατασκευή του έργου

3.1 Επηρεασμός του εδάφους

Επηρεασμός του εδάφους από ρύπανση: Κατά τη διάρκεια των κατασκευαστικών εργασιών του ΠΕ θα παράγονται απόβλητα συσκευασίας και υλικά από τις εργασίες συναρμολόγησης των πυλώνων. Επίσης ρύπανση του εδάφους μπορεί να υπάρξει από αστικά από τους εργαζόμενους, αλλά και από επικίνδυνα και μη επικίνδυνα απόβλητα. Οι επιπτώσεις στο έδαφος από την απόρριψη είτε στερεών επικίνδυνων αποβλήτων, είτε υγρών αποβλήτων και καυσίμων ή και μη-επικίνδυνων αποβλήτων (όπως μπάζα, οικοδομικά απόβλητα, απορρίμματα συσκευασιών εξοπλισμού), οδηγεί σε υποβάθμιση της ποιότητας του εδάφους που εμποδίζει την ανάπτυξη των φυτών και άλλων έμβιων οργανισμών, αλλά στην περίπτωση αυτή αναμένεται να είναι περιορισμένη.

3.2 Σφράγιση εδάφους

Όσον αφορά τις επιπτώσεις των εργασιών από την σφράγιση εδάφους κατά τη θεμελίωση των πυλώνων, επειδή επηρεάζεται μικρό τμήμα γης, οι επιπτώσεις αυτές θα είναι αμελητέες.

3.3 Επηρεασμός των επιφανειακών νερών

Επηρεασμός των επιφανειακών νερών που θα συμβεί στην περίπτωση που υπάρξει ατυχηματική διαρροή καυσίμων και λιπαντικών που χρησιμοποιούνται από τα μηχανήματα κατασκευής του έργου η οποία μπορεί να οδηγήσει σε υποβάθμιση της ποιότητας του νερού του υδροφόρου ορίζοντα. Αναφέρεται ότι οι εργασίες για το εν λόγω έργο θα είναι μικρής διάρκειας και παροδικές, έτσι δεν αναμένονται επιπτώσεις στα επιφανειακά ή στα υπόγεια νερά.

3.4 Επηρεασμός του αέρα

- i) Κατά το στάδιο εκτέλεσης των χωματοουργικών εργασιών και διαμόρφωσης του χώρου, η διακίνηση των βαρέων οχημάτων και μηχανημάτων θα αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα για εκπομπή αέριων ρύπων και σκόνης στον αέρα.
- ii) Ο επηρεασμός του αέρα από τις εργασίες κατασκευής του έργου μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα της ατμόσφαιρας ευρύτερα. Οι επιπτώσεις από τον επηρεασμό του αέρα δεν κρίνονται σημαντικές αφού θα έχουν πολύ μικρή χρονική διάρκεια.
- iii) Κατά τη λειτουργία του έργου, μικρή ποσότητα αέριων ρύπων στον αέρα και σκόνης θα εκπέμπεται στον έλεγχο και τη συντήρηση των γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας κατά την διακίνηση των οχημάτων του προσωπικού στο έργο.

3.5 Επηρεασμός της χλωρίδας της περιοχής

Για την κατασκευή του ΠΕ θα γίνει αποψίλωση της υφιστάμενης χλωρίδας εντός των τεμαχίων στο σημείο όπου θα εγκατασταθούν οι πυλώνες του ΠΕ και θα γίνει διάνοιξη προσωρινών δρόμων μεταφοράς εξοπλισμού και υλικών κατασκευής, μηχανημάτων και προσωπικού μέχρι το σημείο χωροθέτησης των πυλώνων. Το είδος της χλωρίδας που θα επηρεαστεί, αποτελείται κυρίως από κοινά χαμηλά είδη θάμνων όμως σε σημαντική έκταση η υφιστάμενη βλάστηση είναι περιορισμένη (τεμάχιο 150).

3.6 Θόρυβος και Επιπτώσεις στην Βιοποικιλότητα (ενόχληση στην πτηνοπανίδα)

Στις εργασίες εκσκαφών για την κατασκευή του έργου ενδέχεται να υπάρξει επηρεασμός της πτηνοπανίδας. Ο χώρος που υπάρχει πρόθεση να χωροθετηθούν οι πυλώνες, δεν είναι εύκολα προσβάσιμος από τον άνθρωπο.

3.7 Επιπτώσεις στην υγεία των ανθρώπων από τον επηρεασμό του αέρα

Η έκθεση στη σκόνη μπορεί να προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις στον άνθρωπο αν η έκθεση στην σκόνη είναι παρατεταμένη. Στην περίπτωση του έργου, επειδή οι εργασίες σε αυτό είναι παροδικές και όχι μακροχρόνιες, δεν αναμένονται επιπτώσεις στην υγεία των ανθρώπων από τη σκόνη. Γενικά, αναμένεται ότι οι επιπτώσεις αυτές είναι πολύ μικρής έκτασης και θεωρούνται αμελητέες.

Κατά τη λειτουργία του έργου

3.8 Επηρεασμός του εδάφους

Επηρεασμός του εδάφους από εκσκαφές: Το έδαφος από τις εκσκαφές αναμένεται να επηρεαστεί κυρίως στις εργασίες θεμελίωσης των πυλώνων (συνολικό εμβαδό είναι 100 m² για κάθε πυλώνα).

3.9 Επιπτώσεις στην Βιοποικιλότητα - πτηνοπανίδα

Η παρουσία των πυλώνων και των γραμμών μεταφοράς είναι η κυριότερη αιτία αρνητικής επίπτωσης στην βιοποικιλότητα. Οι επιπτώσεις αναμένονται να είναι σημαντικές, άμεσες, μακροπρόθεσμες και μη αντιστρέψιμες στην πανίδα της περιοχής αφού η άμεση περιοχή του έργου εμπίπτει εντός διαδρόμου διέλευσης αποδημητικών άγριων πτηνών καθώς προκαλούνται θάνατοι από συγκρούσεις των πτηνών με τις εναέριες γραμμές υψηλής τάσης (ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της νύχτας ή κακοκαιρίας). Επίσης, η παρουσία των πυλώνων και των γραμμών μεταφοράς πιθανόν να επηρεάσει τον προσανατολισμό των μεταναστευτικών πουλιών αφού επηρεάζεται «μαγνητική τους πυξίδα» τους.

Ο επηρεασμός της χλωρίδας και του εδάφους γενικά είναι λόγοι επηρεασμού της βιοποικιλότητας, όμως στην περίπτωση του συγκεκριμένου έργου, ο επηρεασμός τους είναι αμελητέος.

4. Περιγραφή των μέτρων που προβλέπονται για να αποτραπούν, προληφθούν ή μετριαστούν επιπτώσεις στο περιβάλλον, σύμφωνα με την Μελέτη

Τα μέτρα που προτείνονται να εφαρμοστούν για την πρόληψη και τον περιορισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά την κατασκευή του ΠΕ είναι:

1. Να γίνεται διαβροχή των οδικών προσβάσεων ή των σημειακών πηγών όπου είναι εφικτό στο σημείο που δημιουργείται σκόνη.
2. Να γίνεται τακτική συντήρηση και έλεγχος των μηχανημάτων και των οχημάτων του εργοταξίου.
3. Ο χειρισμός των μηχανημάτων και των οχημάτων να γίνεται σύμφωνα με τις καλές πρακτικές και τον κώδικα οδικής κυκλοφορίας.
4. Να τοποθετηθεί στο εργοτάξιο χημική τουαλέτα.
5. Η αποψίλωση της χλωρίδας να γίνει με μηχανικούς τρόπους ώστε να αποφευχθεί η χρήση χημικών.
6. Να τοποθετηθούν προσωρινοί κάδοι για την απόρριψη των αστικών αποβλήτων.
7. Να εφαρμόζεται Σχέδιο Ασφάλειας και Υγείας Εργοταξίου.
8. Τα υλικά ΑΕΚΚ που θα προκύψουν από τις κατασκευαστικές εργασίες να διατεθούν σε αδειοδοτημένη μονάδα.
9. Τα βαρέα οχήματα κατά τη φάση κατασκευής του ΠΕ, να διακινούνται όπου είναι δυνατόν εντός του οδικού δικτύου της ΑΠΜ.
10. Η επικάλυψη της επιφάνειας του εδάφους με μπετόν να γίνει μόνο όπου είναι αναγκαίο.
11. Να αποφεύγεται η συντήρηση οποιουδήποτε μηχανήματος / οχήματος εντός της ΑΠΜ ή ΕΠΜ.
12. Σε περίπτωση ατυχήματος διαρροής μηχανέλαιων, καυσίμων κ.ά. να συλλέγεται το έδαφος που ρυπάνθηκε, να αποθηκεύεται σε ειδικά κλειστά δοχεία και να μεταφέρεται αυθημερόν σε αδειοδοτημένες μονάδες διαχείρισης τους
13. Οι χώροι και οι οδικές προσβάσεις που θα χρησιμοποιούνται συχνά από οχήματα μεταφοράς υλικών κατασκευής, θα πρέπει να διαμορφώνονται κατάλληλα όπου κρίνεται αναγκαίο (επίστρωση με κατάλληλα υλικά) για να μειώνονται τα επίπεδα σκόνης που θα δημιουργούνται από τη διακίνηση των οχημάτων.

14. Οι διεργασίες που εκπέμπουν σκόνη να περιορίζονται ή να αποφεύγονται σε περιόδους με υψηλούς ανέμους.
15. Οι ταχύτητες των οχημάτων εντός των χωμάτινων οδικών προσβάσεων να διατηρούνται χαμηλές και να τοποθετηθεί ειδική σήμανση ορίου ταχύτητας.
16. Να γίνεται χρήση ηχοπετασμάτων (ηχομονωτική περιφραξη) γύρω από τα θορυβώδη μηχανήματα και εξοπλισμό που θα βρίσκονται σε σταθερή βάση.
17. Όπου είναι δυνατό, να γίνεται ταυτόχρονη διενέργεια εργασιών που παράγουν σημαντικά επίπεδα θορύβου, έτσι ώστε να μειώνεται η περίοδος διενέργειας θορυβωδών εργασιών.
18. Οι κατασκευαστικές εργασίες να πραγματοποιηθούν εκτός περιόδου μετανάστευσης.

Τα μέτρα που προτείνονται να εφαρμοστούν κατά το στάδιο λειτουργίας του ΠΕ είναι:

1. Για την προστασία των πτηνών από περιστατικά σύγκρουσης με τη ΓΜΥΤ προτείνεται όπως τοποθετηθούν εξαρτήματα εκτροπής πτηνών κατά μήκος της Γραμμής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας. Τα εξαρτήματα αυτά μπορούν να είναι στατικά, δυναμικά, αντανakλαστικά και φωτιζόμενα, και να τοποθετούνται συνήθως ανά 20 m.

5. Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση

Λόγω του ότι το προτεινόμενο έργο, βρίσκεται εντός διαδρόμου μεταναστευτικών πτηνών και γεινιάζει με τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) CY5000011 «Κοιλιάδα Λιμνάτη» (σε απόσταση περίπου 280 μέτρα) και επειδή βρίσκεται σε ανεπηρέαστη περιοχή (υπάρχουν μόνο κάποιες καλλιεργούμενες εκτάσεις, κυρίως αμπελώνες και φυλλοβόλα δένδρα στην άμεση περιοχή), και κυριαρχεί το ιδιαίτερα έντονο ανάγλυφο και με έντονα φυσικά χαρακτηριστικά που ξεκινά από τη θάλασσα, και εκτείνεται σε μεγάλη απόσταση μέχρι και την οροσειρά του Τροόδου, αλλά και επειδή υπάρχουν είδη χαρακτηρισμού της περιοχής που δύναται να επηρεάζονται, ζητήθηκε η εκπόνηση ειδικής οικολογικής αξιολόγησης - ΕΟΑ). Η αξιολόγηση της ΕΟΑ κατέδειξε τα ακόλουθα:

- Θα υπάρξουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα είδη καθορισμού της περιοχής ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτη», λόγω της εγγύτητας και της φύσης του έργου, με σημαντικές προστατευόμενες φωλιές αρπακτικών, με περάσματα διέλευσης πτηνών, με κλωβούς του γύπα, κλπ, και λόγω κατακερματισμού της χωροκράτειας σημαντικών αρπακτικών ειδών που χρησιμοποιούν την περιοχή, είτε για να φωλιάζουν είτε για τροφοληψία, (π.χ. του Σπιζαετού – *Aquila fasciata*, Γύπας – *Gyps fulvus*) που έχουν ως αποτέλεσμα την ενόχληση και πιθανό εκτοπισμό τους. Τα πιο πάνω, έρχονται σε αντίθεση με τους στόχους διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτη».
- Το ΠΕ καταλαμβάνει τμήμα του Γνωστού Διαδρόμου – Περάσματος Διέλευσης Κούρρη και αυτό, ενδεχομένως να επιφέρει επιπτώσεις, τόσο στα αποδημητικά είδη αρπακτικών πτηνών που χρησιμοποιούν την περιοχή και είναι είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ, όσο και στα αρπακτικά πτηνά Γύπα και Σπιζαετού που φωλιάζουν στο νησί.
- Επίσης, σημαντικές επιπτώσεις θα υπάρξουν στο Γύπα και Σπιζαετό, λόγω του ότι το ΠΕ εμπίπτει σε χωροκράτειες των δύο απειλούμενων αρπακτικών ειδών. Σύμφωνα με την σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία (2009/147/ΕΚ) και την Εθνική Νομοθεσία [152(Ι)/2003], απαγορεύεται οποιαδήποτε ανάπτυξη ή δραστηριότητα ή υποβάθμιση περιοχών που καλύπτουν χώρους του βιολογικού τους κύκλου και μπορεί να επιδράσουν αρνητικά στους πληθυσμούς τους.
- Το είδος Σπιζαετού απειλείται, μεταξύ άλλων, από τυχόν ηλεκτροπληξία λόγω πρόσκρουσης του σε εναέρια καλώδια ή πυλώνες μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Η ύπαρξη στην ΖΕΠ,

μόνο ενός ζευγαριού Σπιζαετού, σύμφωνα με το Διαχειριστικό Σχέδιο για την περιοχή ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτης» και η γεινίαση του ΠΕ, σε απόσταση περίπου 900 μέτρων από ενεργή φωλιά του Σπιζαετού, ενδέχεται να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο είδος.

- Η περιοχή ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτης», χρησιμοποιείται συστηματικά από το είδος του Πυρόχρου Γύπα και οι προσκρούσεις σε εναέριες γραμμές και πυλώνες ηλεκτρικής ενέργειας θεωρούνται απειλή για το είδος και αυτό μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τους πληθυσμούς του και να επιφέρει εκτοπισμό του.
- Θα υπάρξουν επιπτώσεις από τις διαπλατύνσεις και νέο οδικό δίκτυο που θα απαιτηθεί για την μεταφορά των πυλώνων και του άλλου απαραίτητου εξοπλισμού και μηχανημάτων (εκσκαφείς, φορτηγά, μπετονιέρες, γερανοί, κ.α.).

Με βάση τα πιο πάνω, οι επιπτώσεις από εγκατάσταση και τη λειτουργία της προτεινόμενης εναέριας γραμμής υψηλής τάσης δεν είναι αναστρέψιμες και θα επιφέρουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στους στόχους διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτης», και συνεπώς το έργο δεν συστήνεται να υλοποιηθεί. Η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ) η οποία εκδόθηκε στις 3.02.22, επισυνάπτεται στο Παράρτημα 1 για εύκολη αναφορά.

6. Διαβούλευση

Στα πλαίσια αξιολόγησης του έργου από την Περιβαλλοντική Αρχή, εκτός από τις απόψεις των μελών της αρμόδιας Επιτροπής που εξέτασε την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, ζητήθηκαν και λήφθηκαν οι απόψεις του Τμήματος Γεωργίας λόγω των εξειδικευμένων γνώσεων του για το συγκεκριμένο έργο ή για τις δυνητικές του επιπτώσεις στο περιβάλλον:

Το Τμήμα Γεωργίας σε επιστολή του στις 7 Ιανουαρίου 2021, ανέφερε ότι τα επηρεαζόμενα τεμάχια (150, 70, 71, 211, Φ/ΣΧ 53/06) εμπίπτουν σε Πολεοδομική Ζώνη Γ3 (Γεωργική Ζώνη), από εδαφολογικής άποψης χαρακτηρίζονται ως χαμηλής γονιμότητας, με θαμνώδη βλάστηση και δεν αξιοποιούνται για γεωργικούς σκοπούς. Λαμβάνοντας υπόψη, τα πιο πάνω, το Τμήμα Γεωργίας δε φέρει ένσταση για την εγκατάσταση Εναέριας Γραμμής Υψηλής Τάσης, καθώς και τοποθέτηση των τριών προτεινόμενων πυλώνων.

7. Θέση Περιβαλλοντικής Αρχής

Η Περιβαλλοντική Αρχή, κατά τη διαμόρφωση της θέσης της, έλαβε υπόψη τις πληροφορίες που υποβλήθηκαν με βάση το άρθρο 23 του Νόμου, και αφού έλαβε υπόψη τα κριτήρια του Τέταρτου Παραρτήματος του Νόμου αποφάσισε, με βάση την παράγραφο (ε) του εδαφίου (4) του άρθρου 24 του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια νόμων του 2018 έως 2021, τη μη-έγκριση του υπό αναφορά Έργου, λόγω του ότι οι επιπτώσεις του στο τοπικό περιβάλλον δύναται να επηρεάσουν την ακεραιότητα της παρακείμενης περιοχής του Δικτύου Φύση 2000.

Όπως κατέδειξαν τα πορίσματα της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (που αναφέρονται στο κεφάλαιο κεφ 5 πιο πάνω) υπάρχει τεκμηρίωση για σημαντική επίπτωση στα είδη καθορισμού της περιοχής ΖΕΠ (στο σπιζαετό, και τον γύπα) και στα αποδημητικά είδη αρπακτικών πτηνών αφού με την εκτέλεση του έργου δημιουργούνται οι κίνδυνοι μείωσης του πληθυσμού τους από προσκρούσεις ή από ηλεκτροπληξία στις γραμμές μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας. Επίσης δημιουργείται σημαντική ενόχληση σε αυτά αφού η κατασκευή τέτοιου έργου υποβαθμίζει/αλλοιώνει το περιβάλλον

διαβίωσής τους με αποτέλεσμα τα είδη αυτά ως μη ανεκτικά σε τέτοιες μεταβολές να δεχθούν σημαντικές πιέσεις με αποτέλεσμα τον αφανισμό τους.

Συγκεκριμένα για τον γύπα και τον σπιζαετό, έχει τεκμηριωθεί με επιστημονικό τρόπο, μετά από συστηματική παρακολούθηση μετακινήσεων των αρπακτικών αυτών, με τοποθέτηση πομπών παρακολούθησης στο σώμα τους, ότι το είδος αυτό υφίσταται ιδιαίτερη πίεση, ενώ το είδος αυτό υποβοηθείται για να επιβιώσει - αφού καταβάλλονται αξιόλογες προσπάθειες από το Τμήμα Θήρας και Πανίδας με διάφορες δράσεις για υποβοήθηση φωλιάσματος του και παροχή τροφής στη χωροκράτεια τους, που χαρακτηρίζεται από πολύ περιορισμένη ανθρώπινη παρουσία.

Η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, το αρνητικό πόρισμα της οποίας αναφέρεται σε συντομία στο Κεφάλαιο 5 αυτής της αιτιολογημένης διαπίστωσης δεν συνηγορεί στην έγκριση του υπό αναφορά έργου. Βάσει και των διατάξεων του εδαφίου (3) του άρθρου 33 του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμο του 2018 έως 2021, καθίσταται σαφές ότι η Περιβαλλοντική Αρχή υποχρεούται να μην εγκρίνει αναπτύξεις (όπως το εν λόγω έργο) στις περιπτώσεις που η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση είναι αρνητική, δεδομένου ότι επηρεάζονται καθοριστικοί στόχοι διατήρησης (ενός τόπου κοινοτικής σημασίας, η οικεία ειδική ζώνη διατήρησης ή η ζώνη ειδικής προστασίας).

Πάμπος Κυριακίδης
για Διευθυντή Τμήματος Περιβάλλοντος
Περιβαλλοντική Αρχή

Αρ. Φακ. 02.10.011.005.004.004
22 Σεπτεμβρίου, 2022

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΝΑΕΡΙΑΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΩΡΟ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΛΕΜΕΣΟΥ (ΛΕΜ/01061/2019)

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΔΕΟΥΣΑΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000 ΖΩΝΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΟΙΛΑΔΑ ΛΙΜΝΑΤΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 16 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 153(I)/2003 ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ

Αρ. Φακ. 02.15.003.001 και 02.15.004.063.001

Το Προτεινόμενο Έργο (ΠΕ) αφορά στην εγκατάσταση Εναέριας Γραμμής Μεταφοράς Υψηλής Τάσης (132 kV δυναμικότητας 650^A). Το (ΠΕ) βρίσκεται στο Φ/Σχ. 56/03, στα τεμάχια με αριθμό 70, 150 και 211. Η πολεοδομική ζώνη των τεμαχίων του ΠΕ είναι Γεωργική Ζώνη - Γ3, ενώ, η ευρύτερη περιοχή μελέτης, σε ακτίνα εντός 1 χμ., περιλαμβάνει Γεωργικές Πολεοδομικές Ζώνες - Γ3 και Ζώνες Προστασίας – Ζ3 & Ζ3-ΠΤ. Το ανατολικό σύνορο του τεμαχίου αρ. 211 βρίσκεται σε απόσταση 400 μέτρων περίπου, από τις περιοχές του Δικτύου Natura 2000, Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) «Κοιλάδα Λιμνάτης» και την Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ) «Κοιλάδα Λιμνάτης». Η Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στην περιοχή του Δικτύου Natura 2000 Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) Κοιλάδα Λιμνάτη εξετάστηκε από την Ad-hoc Επιτροπή στις 29/07/2021. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, τα μέλη της Ad-hoc Επιτροπής, ζήτησαν επιπλέον στοιχεία, τα οποία αποστάληκαν από τους μελετητές στις 30/08/2021 και κοινοποιήθηκαν στα μέλη της εν λόγω Επιτροπής.

Στην αξιολόγηση της μελέτης έλαβαν μέρος μέλη με εξειδικευμένες γνώσεις της Ad-hoc Επιτροπής τα οποία είναι εκπρόσωποι των Τμημάτων Περιβάλλοντος και Δασών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, του Πτηνολογικού Συνδέσμου Κύπρου, της Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΟΚ) και του Κυπριακού Ιδρύματος Προστασίας του Περιβάλλοντος (Terra Cypria).

1. Χαρακτηριστικά του έργου και χωροθέτηση

Το προτεινόμενο έργο αφορά στην εγκατάσταση Εναέριας Γραμμής Μεταφοράς Υψηλής Τάσης (132 kV δυναμικότητας 650^A), από την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου, για τη διασύνδεση νέου υποσταθμού

Απολογημένη Διαπίστωση για ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΥΠΟΣΤΑΘΜΟΥ ΔΩΡΟΣ ΜΕ ΕΝΑΕΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ
(Σελίδα 9 από 28)

μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος, στην Κοινότητα Δωρό, της Επαρχίας Λεμεσού. Το μήκος της Γραμμής Μεταφοράς Υψηλής Τάσης (ΓΜΥΤ), θα είναι περίπου 600 μέτρα. Το ΠΕ θα περιλαμβάνει την εγκατάσταση τριών πυλώνων στα τεμάχια 150, 70 και 211, στο Φ/Σχ. 53/06, εντός των διοικητικών ορίων της Κοινότητας Δωρού.

Συνοπτικά, οι απαραίτητες κατασκευαστικές εργασίες που θα γίνουν για την υλοποίηση του έργου, περιλαμβάνουν:

- ✓ Διάνοιξη των απαραίτητων προσωρινών δρόμων όπου δεν υπάρχει πρόσβαση για τη μεταφορά των μηχανημάτων και του ανθρώπινου δυναμικού στα σημεία τοποθέτησης των πυλώνων.
- ✓ Αποψίλωση χλωρίδας για την προετοιμασία των χώρων τοποθέτησης των πυλώνων (περίπου 100 τ.μ. για κάθε πυλώνα).
- ✓ Εκσκαφές για τη θεμελίωση των πυλώνων.
- ✓ Ετοιμασία οπλισμένου σκυροδέματος για τα θεμέλια των πυλώνων.
- ✓ Τοποθέτηση και στερέωση των πυλώνων.
- ✓ Τοποθέτηση των αγωγών υψηλής τάσης στους πυλώνες.

2. Χαρακτηριστικά της προστατευόμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000 και της άμεσης περιοχής του έργου

(α) ΖΕΠ «Κοιλάδα Λιμνάτη»

Η Ζώνη Ειδικής Προστασίας «Κοιλάδα Λιμνάτη», καθορίστηκε τον Οκτώβριο 2013, με βάση τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (πρώην Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ) και του περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου του 2003 (152(Ι)/2003) όπως έχει τροποποιηθεί.

Πτηνοπανίδα της περιοχής ΖΕΠ «Κοιλάδα Λιμνάτη»

Τα είδη καθορισμού της περιοχής «ΖΕΠ Κοιλάδα Λιμνάτη» είναι τα ακόλουθα:

- Πυρόχρους Γόπας (*Gyps fulvus*),
- Διπλογέρακο (*Buteo rufinus*),

- Ζάνος (*Falco peregrinus*),
- Τρυπομάζης (*Sylvia melanothorax*),

Επίσης, την περιοχή χρησιμοποιεί μια ομάδα αποδημητικών αρπακτικών πτηνών, η οποία περιλαμβάνει τα ακόλουθα πτηνά: Μελισσοσιάχινο (*Pernis apivorus*), Γυπογεράκα (*Milvus migrans*), Βάλτοσιάχινο (*Circus aeruginosus*), Ασπροσιάχινο (*Circus macrourus*), Καμποσιάχινο (*Circus pygargus*), Ορνιθοσιάχινο (*Circus cyaneus*), Γερακίνα (*Buteo buteo*), Κιρκινέζι (*Falco naumanni*) και Μαυροφάλοκο (*Falco vespertinus*).

Επιπρόσθετα, στους στόχους διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη, όπως έχουν καθοριστεί με βάση το Διαχειριστικό Σχέδιο της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας, περιλαμβάνονται επίσης τα ακόλουθα είδη: Σπιζαετός (*Aquila fasciata*), Σκαλιφούρτα (*Oenanthe cyriaca*) και Θουπί (*Otus scops cyrius*). Στα 1400 μέτρα από το ΠΕ υπάρχει κλωβός απελευθέρωσης και ενεργή φωλιά Σπιζαετού στα 900 μέτρα.

Επιπλέον, το ΠΕ εμπίπτει εξ ολοκλήρου εντός του Γνωστού Διάδρομου – Περάσματος Διέλευσης Αποδημητικών Άγριων Πτηνών Κούρρη, σύμφωνα με την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας.

Η περιοχή ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτης» έχει καθοριστεί ως ΖΕΠ για ένα αριθμό ειδών πουλιών, συμπεριλαμβανομένου του Γύπα. Ο Γύπας αποτελεί το πιο σπάνιο και απειλούμενο σε εθνικό επίπεδο αρπακτικό πουλί που φωλιάζει στην Κύπρο, του οποίου η μείωση του πληθυσμού του, φτάνει μέχρι και 90% σε σχέση με παλαιότερα χρόνια, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, αφού καταγράφονται γύρω στα 20 άτομα. Η περιοχή ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτης», χρησιμοποιείται από το είδος για σκοπούς τροφοληψίας. Το ΠΕ βρίσκεται στον πυρήνα διακίνησης του Γύπα.

(β) ΕΖΔ «Κοιλιάδα Λιμνάτη»

Η ΕΖΔ «Κοιλιάδα Λιμνάτη» περιλαμβάνει 10 τύπους φυσικών οικοτόπων καθορισμού, ως εξής:

- ✓ 3140 – Σκληρά ολιγο-μεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών σχηματισμών *Chara* spp.
- ✓ 3290 – Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή από *Paspalo-Agrostidion*,

- ✓ 5420 – Φρύγανα από *Sarcopoterium spinosum*,
- ✓ 6220* – Ψευδοστέπα με αγροστώδη και μονοετή φυτά από *Thero-Brachypodietea*,
- ✓ 92A0 – Δάση – στοές με *Salix alba* και *Populus alba*,
- ✓ 92C0 – Δάση *Platanus orientalis* και *Liquidambar orientalis*,
- ✓ 92D0 – Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόγχμες (*Nerio-Tamaricetea* και *Securinegion tinctoriae*),
- ✓ 9320 – Δάση με *Olea* και *Ceratonia* και
- ✓ 93A0 – Δασικές συστάδες με *Quercus infectoria* (*Anagyro foetidae* – *Quercetum infectoriae*) και
- ✓ 9540 – Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου.

Επίσης, στην περιοχή απαντούν, το ενδημικό είδος προτεραιότητας του Κυπριακού φιδιού (*Hierophis cypriensis*) και η Αιγυπτιακή φρουτοφυτεριά (*Rousettus aegyptiacus*). Επίσης, περιλαμβάνονται άλλα είδη χλωρίδας και πανίδας που ανήκουν στα Παραρτήματα της Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ).

3. Διαδικασία εξέτασης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ)

Η Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης απαιτείται με βάση το Άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας και το Άρθρο 16 των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων (153(Ι)/2003, 131(Ι)/2006, 113(Ι)/2012), για προτεινόμενα έργα τα οποία δύναται να επηρεάσουν περιοχή του Δικτύου Natura 2000 και δεν είναι άμεσα συνδεδεμένα με τους στόχους διατήρησης και διαχείρισης της περιοχής. Τα μέλη της Ad-hoc Επιτροπής χρησιμοποίησαν τα στοιχεία για τα οικοσυστήματα, τη χλωρίδα και πανίδα που παρουσιάστηκαν στη μελέτη και στα επιπρόσθετα στοιχεία που ζητήθηκαν και κατατέθηκαν από τον μελετητή και σε συνδυασμό με τις δικές τους εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρίες εξέτασαν το ΠΕ όσον αφορά στις επιπτώσεις που θα έχει στα αντικείμενα προστασίας της προστατευόμενης περιοχής ΖΕΠ «Κοιλιάδα Λιμνάτης», στους στόχους διατήρησης, τις συσσωρευτικές επιπτώσεις σε συνδυασμό με άλλα έργα, καθώς και στη συνοχή και ακεραιότητα των περιοχών του Δικτύου Natura 2000.

Για την διαμόρφωση των συμπερασμάτων, έχουν ληφθεί υπόψη τα ακόλουθα:

α) τα στοιχεία της ΜΕΟΑ που αφορούν στα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας για τη διατήρηση των Αγρίων Πτηνών (2009/147/ΕΕ), καθώς και σε άλλα είδη χλωρίδας και πανίδας της περιοχής,

β) οι εξειδικευμένες γνώσεις των μελών της Επιτροπής,

γ) η πιθανότητα ύπαρξης αρνητικών επιπτώσεων του ΠΕ στην περιοχή, τόσο κατά την εγκατάσταση όσο και κατά την λειτουργία της Εναέριας Γραμμής Υψηλής Τάσης,

δ) πιθανές αθροιστικές και συσσωρευτικές επιπτώσεις από άλλα έργα στην περιοχή, περιλαμβανομένου του αδειοδοτημένου ηλιοθερμικού πάρκου (Δωρός – Λιμνάτη), με το οποίο πρόκειται να συνδεθεί το ΠΕ,

ε) το Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής ΖΕΠ «Κοιλάδα Λιμνάτη»,

στ) πιθανή διατάραξη και όχληση που θα προκληθεί και η απώλεια θέσεων αναπαραγωγής και τροφοληψίας στα είδη της περιοχής.

3.1. Επιπτώσεις από την εγκατάσταση και λειτουργία της προτεινόμενης εναέριας γραμμής υψηλής τάσης

Κατά την αξιολόγηση όλων των πιο πάνω και των συμπληρωματικών στοιχείων που απέστηλε ο μελετητής, διαφάνηκαν τα ακόλουθα:

- Θα υπάρξουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα είδη καθορισμού της περιοχής ΖΕΠ «Κοιλάδα Λιμνάτη», λόγω της εγγύτητας και της φύσης του έργου, σε συνδυασμό με τις αποστάσεις των σημαντικών προστατευόμενων αντικειμένων προστασίας (φωλιές αρπακτικών, πέραςμα διέλευσης, κλωβός γύπα, κλπ). Η εγκατάσταση και λειτουργία του έργου αναμένεται να προκαλέσει κατακερματισμό της χωροκράτειας των σημαντικών αρπακτικών ειδών που χρησιμοποιούν την περιοχή, είτε για να φωλιάζουν, είτε για τροφοληψία, (π.χ. Σπιζαετός – *Aquila fasciata*, Γύπας – *Gyps fulvus*), τη διατάραξη του ενδιαιτήματός τους, ενόχληση και

πιθανό εκτοπισμό ειδών. Τα πιο πάνω, έρχονται σε αντίθεση με τους στόχους διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ «Κοιλάδα Λιμνάτη».

- Το ΠΕ καταλαμβάνει τμήμα του Γνωστού Διαδρόμου – Περάσματος Διέλευσης Κούρρη και αυτό, ενδεχομένως να επιφέρει επιπτώσεις, τόσο στα αποδημητικά είδη αρπακτικών πτηνών που χρησιμοποιούν την περιοχή και είναι ήδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ, όσο και στα αρπακτικά πτηνά Γύπα και Σπιζαετού που φωλιάζουν στο νησί.
- Επίσης, σημαντικές επιπτώσεις θα υπάρξουν στο Γύπα και Σπιζαετό, λόγω του ότι το ΠΕ εμπίπτει σε χωροκράτιες των δύο απειλούμενων αρπακτικών ειδών. Σύμφωνα με την σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία (2009/147/ΕΚ) και την Εθνική Νομοθεσία [152(Ι)/2003], *απαγορεύεται οποιαδήποτε ανάπτυξη ή δραστηριότητα ή υποβάθμιση περιοχών που καλύπτουν χώρους του βιολογικού τους κύκλου και μπορεί να επιδράσουν αρνητικά στους πληθυσμούς τους.*
- Το είδος Σπιζαετού απειλείται, μεταξύ άλλων, από τυχόν ηλεκτροπληξία λόγω πρόσκρουσης του σε εναέρια καλώδια ή πυλώνες μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Η ύπαρξη στην ΖΕΠ, μόνο ενός ζευγαριού Σπιζαετού, σύμφωνα με το Διαχειριστικό Σχέδιο για την περιοχή ΖΕΠ «Κοιλάδα Λιμνάτης» και η γεινίαση του ΠΕ, σε απόσταση περίπου 900 μέτρων από ενεργή φωλιά του Σπιζαετού, ενδέχεται να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο είδος.
- Η περιοχή ΖΕΠ «Κοιλάδα Λιμνάτης», χρησιμοποιείται συστηματικά από το είδος του Πυρόχρου Γύπα και οι προσκρούσεις σε εναέρια γραμμή και πυλώνες ηλεκτρικής ενέργειας θεωρούνται απειλή για το είδος και μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τους πληθυσμούς του και να επιφέρει εκτοπισμό του.
- Στην Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση δεν έγινε καμία αναφορά στον σκοπό της εγκατάστασης και λειτουργίας της εναέριας γραμμής υψηλής τάσης, ότι προτείνεται για την σύνδεση του δημόσιου δικτύου ηλεκτροδότησης της ΑΗΚ, με τον υποσταθμό μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος του αδειοδοτημένου ηλιοθερμικού πάρκου, στις Κοινότητες Δωρός και Λιμνάτης. Αυτό θα προκαλεί αθροιστικές επιπτώσεις στα είδη και οικοτόπους της περιοχής ΖΕΠ.

- Θα υπάρξουν επιπτώσεις από τις διαπλατύνσεις και νέο οδικό δίκτυο που θα απαιτηθεί για την μεταφορά των πυλώνων και του άλλου απαραίτητου εξοπλισμού και μηχανημάτων (εκσκαφείς, φορτηγά, μπετονιέρες, γερανοί, κ.α.).

Όλα τα πιο πάνω αναμένεται να επιφέρουν μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στους στόχους διατήρησης της ΖΕΠ και τα είδη καθορισμού.

4. Συμπεράσματα

Κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης των επιπτώσεων για το έργο στην προστατευόμενη περιοχή ΖΕΠ «Κοιλάδα Λιμνάτη», στα αντικείμενα προστασία της (είδη ορνιθοπανίδας) και τους στόχους διατήρησής τους, έχουν ληφθεί υπόψη: η Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης καθώς και τα επιπρόσθετα συμπληρωματικά στοιχεία τα οποία προσκομίστηκαν από τον μελετητή, αλλά κατά κύριο λόγο, τα στοιχεία και οι ίδιες γνώσεις των εκπροσώπων των Τμημάτων / Υπηρεσίας και των ατόμων με εξειδικευμένες γνώσεις.

Η μελέτη και τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι οι επιπτώσεις από εγκατάσταση και λειτουργία της προτεινόμενης εναέριας γραμμής υψηλής τάσης δεν είναι αναστρέψιμες και θα επιφέρουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στους στόχους διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ «Κοιλάδα Λιμνάτης». Συνεπώς, με βάση τα πιο πάνω, το έργο δεν μπορεί να υλοποιηθεί.

Περιλαμβάνονται οι απόψεις των μελών της Ad hoc Επιτροπής.

Τομέας Προστασίας της Φύσης
και Βιοποικιλότητας
3 Φεβρουαρίου, 2022

eerotokritou

From: Game Fund - Panicos Panayides <panayides.gf@cytanet.com.cy>
Sent: Δευτέρα, 11 Οκτωβρίου 2021 12:22 μμ
To: Elena Erotokritou; 'Martin Hellicar'; 'Artemis'; cyflora@outlook.com; info@opok.org.cy
Cc: dzavrou@environment.moa.gov.cy; info@oikologiafeeo.org; 'Director'; birdlifecyprus@birdlifecyprus.org.cy; info@terracypria.org; director.thira@cytanet.com.cy; hnicolaou@fd.moa.gov.cy; 'Eleni Stylianopoulou'; iconstantinou@environment.moa.gov.cy; mmarcou@dfmr.moa.gov.cy; 'Haris Nicolaou'; jconstantinidou@environment.moa.gov.cy; 'Pambos Kyriakides'; dkoutroukides@environment.moa.gov.cy; K.Papastylianou@gmail.com
Subject: Re: Συμπληρωματικά Στοιχεία - Ενδερια γραμμή υψηλής τάσης της ΑΗΚ στον Δωρό - Συνάντηση της Ad-hoc Επιτροπής - 29 Ιουλίου, 2021

CAUTION: THIS EMAIL ORIGINATED FROM OUTSIDE OF THE ORGANIZATION. DO NOT CLICK LINKS OR OPEN ATTACHMENTS UNLESS YOU RECOGNIZE THE SENDER AND KNOW THE CONTENT IS SAFE.

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα σας πληροφορώ για τις θέσεις μας σε σχέση με το εν λόγω έργο και τα συμπληρωματικά στοιχεία που έχουν υποβληθεί.

- Γενικά δεν συμφωνούμε με τα γενικά συμπεράσματα, ότι δηλαδή δεν θα υπάρξουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα είδη καθορισμού της περιοχής ΖΕΠ. Η εγγύτητα και η φύση του έργου, σε συνδυασμό με τις αποστάσεις των σημαντικών προστατευτέων αντικειμένων προστασίας (φωλιές αρπακτικών, πέραςμα διέλευσης, κλωβός γύπα κλπ.), είναι τέτοιες οι οποίες αναπόφευκτα θα υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις.
- Το έργο θα πρέπει επίσης αναπόφευκτα να αξιολογηθεί σε συνδυασμό και αθροιστικά με το ηλιοθερμικό πάρκο, του οποίου η εγγύτητα είναι ακόμα πιο μικρή.
- Επίσης θεωρούμε ότι θα υπάρξουν επιπτώσεις και από το οδικό δίκτυο το οποίο θα απαιτηθεί, αφού θα πρέπει να γίνουν νέες διανοίξεις ή/και διαπλατύνσεις.
- Θα πρέπει να εξεταστεί επισταμένα και να εφαρμοστεί το σημαντικό θέμα της εναλλακτικής λύσης σε σχέση με την υπογειοποίηση. Θεωρούμε ότι αποτελεί σημαντική και απαραίτητη προϋπόθεση για τον περιορισμό/εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων.

Πανίκος Παναγίδης
Λειτουργός Υπηρεσίας Θήρας & Πανίδας

Ταμείο Θήρας - Game & Fauna Dept
Υπουργείο Εσωτερικών - Ministry of the Interior
tel: 00 357 22 560 113
fax: 00 357 22 560 114

On 28/09/2021 10:35 AM, Elena Erotokritou wrote:

Μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

Διευθυντή Τμήματος Δασών
Διευθύντρια Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών
Προϊστάμενο Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας
Πρόεδρο Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων
Διευθυντή Κυπ. Ιδρύματος Προστασίας του Περιβάλλοντος (Terra Cypria)
Διευθυντή Πτηνολογικού Συνδέσμου Κύπρου

eerotokritou

From: Martin Hellicar <martin.hellicar@birdlifecyprus.org.cy>
Sent: Πέμπτη, 7 Οκτωβρίου 2021 6:40 μμ
To: 'Elena Erotokritou'; 'Game Fund - Panikos Panayides'; 'Artemis'; vrapadopoulos@dfmr.moa.gov.cy; cyflora@outlook.com; info@opok.org.cy
Cc: dzavrou@environment.moa.gov.cy; info@oikologiafeeo.org; director@dfmr.moa.gov.cy; 'Director'; birdlifecyprus@birdlifecyprus.org.cy; info@terracypria.org; director.thira@cytanet.com.cy; hnicolaou@fd.moa.gov.cy; 'Eleni Stylianopoulou'; iconstantinou@environment.moa.gov.cy; mmarcou@dfmr.moa.gov.cy; 'Haris Nicolaou'; jconstantinidou@environment.moa.gov.cy; 'Pambos Kyriakides'; dkoutroukides@environment.moa.gov.cy; info@oikologiafeeo.org; K.Papastylianou@gmail.com
Subject: [WARNING: Sender not verified] RE: Συμπληρωματικά Στοιχεία - Ενάερια γραμμή υψηλής τάσης της ΑΗΚ στον Δωρό - Συνάντηση της Ad-hoc Επιτροπής - 29 Ιουλίου, 2021

Αγαπητή Έλενα,

Προς απάντηση του ηλεκτρονικού μηνύματος με το οποίο ζητούνται απόψεις για το θέμα της εναέριας γραμμής υψηλής τάσης της ΑΗΚ στον Δωρό, και λαμβάνοντας υπόψη ότι «το προτεινόμενο έργο αποτελεί ένα από τα συμπληρωματικά έργα του ηλιοθερμικού πάρκου» για το οποίο δεν έχει γίνει Δέουσα Εκτίμηση, αδυνατώ να τοποθετηθώ ως προς τις επιπτώσεις του συγκεκριμένου έργου μεμονωμένα στη ΖΕΠ «Κουιάδας Λιμνάτη» και τα είδη χαρακτηρισμού της λόγω έλλειψης μιας ολοκληρωμένης εικόνας, δεδομένο που δεν αλλάζει με τα συμπληρωματικά στοιχεία που έχουν παρουσιαστεί.

Με εκτίμηση,

Μάρτιν

From: Elena Erotokritou <eerotokritou@environment.moa.gov.cy>
Sent: Tuesday, September 28, 2021 10:36 AM
To: 'Game Fund - Panikos Panayides' <panayides.gf@cytanet.com.cy>; 'Martin Hellicar' <martin.hellicar@birdlifecyprus.org.cy>; 'Artemis' <director@terracypria.org>; vrapadopoulos@dfmr.moa.gov.cy; cyflora@outlook.com; info@opok.org.cy
Cc: dzavrou@environment.moa.gov.cy; info@oikologiafeeo.org; director@dfmr.moa.gov.cy; 'Director' <director@fd.moa.gov.cy>; birdlifecyprus@birdlifecyprus.org.cy; info@terracypria.org; director.thira@cytanet.com.cy; hnicolaou@fd.moa.gov.cy; 'Eleni Stylianopoulou' <estylianopoulou@environment.moa.gov.cy>; iconstantinou@environment.moa.gov.cy; mmarcou@dfmr.moa.gov.cy; 'Haris Nicolaou' <nicolaouharis@cytanet.com.cy>; jconstantinidou@environment.moa.gov.cy; 'Pambos Kyriakides' <PKyriakides@environment.moa.gov.cy>; dkoutroukides@environment.moa.gov.cy; info@oikologiafeeo.org; K.Papastylianou@gmail.com
Subject: Συμπληρωματικά Στοιχεία - Ενάερια γραμμή υψηλής τάσης της ΑΗΚ στον Δωρό - Συνάντηση της Ad-hoc Επιτροπής - 29 Ιουλίου, 2021
Importance: High

Μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

Διευθνή Τμήματος Δασών
Διευθύντρια Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών
Προϊστάμενο Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδα
Πρόεδρος Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων
Διευθνή Κυπ. Ιδρύματος Προστασίας του Περιβάλλοντος (Terra Cypria)
Διευθνή Πτηνολογικού Συνδέσμου Κύπρου

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ (ΜΚΟ)

Οδός Γεωργίου Σεφέρη 48, 1076 Λευκωσία | Τ.Θ. 28539, 2080 Λευκωσία | Τηλέφωνο: 22 313750 & 22 879240
Τηλεομοίωτο: 22 879241 | Ηλεκτρονική διεύθυνση: info@opok.org.cy | Ιστοσελίδα: www.oikologiafteeo.org

Επείγον – Με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο
Email: info@opok.org.cy

Κυριακή, 10 Οκτωβρίου 2021

Προς:
Διευθύντη Τμήματος Περιβάλλοντος

Κοινοποίηση:
Προϊστάμενη Τομέα Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Βιοποικιλότητας Τμήματος Περιβάλλοντος
Προϊστάμενη Τομέα Περιβαλλοντικών Επακώσεων Τμήματος Περιβάλλοντος
Μέλη της Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση

Αγαπητέ κ. Κατζηπαναγιώτου,

Θέμα: Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Μάιος 2021) και Συμπληρωματικά Στοιχεία (30.08.2021) από την Εγκατάσταση Εναέριας Γραμμής Μεταφοράς Υψηλής Τάσης της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ) στις Κοινότητες Δωρός και Λιμνάτης της Επαρχίας Λεμεσού – Τοποθέτηση Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ)

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα, επιθυμώ να αναφέρω τα ακόλουθα:

Το προτεινόμενο έργο αφορά την εγκατάσταση εναέριας γραμμής μεταφοράς υψηλής τάσης (132 kV δυναμικότητας 650A) της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ), στις κοινότητες Δωρός και Λιμνάτης της επαρχίας Λεμεσού. Ειδικότερα, το προτεινόμενο έργο χωροθετείται μεταξύ των τοποθεσιών Λάικος (Τεμάχιο 150, Φύλλο/Σχέδιο 53/06) και Αγκαθίδια (Τεμάχια 70&71, Φύλλο/Σχέδιο 53/06) στην κοινότητα Δωρός και Γραμμένες (Τεμάχιο 211, Φύλλο/Σχέδιο 53/06) στην κοινότητα Λιμνάτης. Το προτεινόμενο έργο περιλαμβάνει την εγκατάσταση 2 πυλώνων, ενώ το μήκος της εναέριας γραμμής μεταφοράς υψηλής τάσης θα είναι περίπου 600 μ.

Η περιοχή χωροθέτησης του προτεινόμενου έργου χαρακτηρίζεται ως ημιορεινή και λοφώδης, ενώ το υψόμετρο κυμαίνεται από 509 μέχρι 530 μέτρα πάνω από τη μέση στάθμη της θάλασσας. Το ισχύον σχέδιο ανάπτυξης είναι η Δήλωση Πολιτικής για την Υπαίθρο και, με βάση τις ισχύουσες πολεοδομικές ζώνες για τη χωροταξική περιοχή IV της επαρχίας Λεμεσού, η περιοχή χωροθέτησης του προτεινόμενου έργου εμπίπτει σε Πολεοδομική Ζώνη Γεωργικής Χρήσης (Γ3) και Πολεοδομικό Καθεστώς Περιοχής Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής. Σε ακτίνα 1-2 χλμ. από την περιοχή χωροθέτησης του προτεινόμενου έργου υφίσταται Πολεοδομική Ζώνη Γεωργικής Χρήσης (Γ3), η οποία περιλαμβάνει γεωργική γη υψηλής φυσικής αξίας (high nature value farmland), Πολεοδομική Ζώνη Προστασίας των Υδάτων (Ζ3), η οποία περιλαμβάνει τον ποταμό Κρού στα δυτικά και τον ποταμό Λιμνάτη στα ανατολικά, καθώς και Πολεοδομική Ζώνη Προστασίας των Υδάτων (Ζ3) – Πολεοδομικό Καθεστώς Προστατευόμενου Τοπίου (Ζ3-ΠΤ), η οποία περιλαμβάνει την Κονανή Ζώνη Προστασίας του ταμιευτήρα ύδρευσης (φράγματος πόσιμου νερού) του Κούρρη στα νότια.

Η προτεινόμενη εναέρια γραμμή μεταφοράς υψηλής τάσης (Δωρός – Λιμνάτης) εμπίπτει εξ' ολοκλήρου εντός του Γνωστού Διαδρόμου – Περάσματος Διέλευσης Αποδημητικών Αγρίων Πτηνών Κούρρη. Απέχει περίπου 400 μ. από τα όρια των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000 Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ) και Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) Κοιλιάδα Λιμνάτη στα ανατολικά (προς την πλευρά του ποταμού Λιμνάτη). Απέχει επίσης περίπου 900 μ. από τα όρια της περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη στα δυτικά (προς την πλευρά του ποταμού Κρού). Επιπλέον, απέχει περίπου 900 μ. από ενεργή φωλιά του είδους Σπιζαετός (*Aquila*

«Να σπας την εβόλη Νάλες. Εγώ μονάχος μου έχω χρέος να σώσω τη γης. Άμα δε σπεί ορώ θα φταίω». Ν. Καζαντζάκης, *Λαογραφία*

Σελίδα 1 από 11

fasciata) στα ανατολικά, περίπου 1,500 μ. από τον κλωβό προσαρμογής, σίπσης και απελευθέρωσης του είδους Πυρόχρους Γύπας (*Gyps fulvus*) στα νοτιοανατολικά και περίπου 1,900 μ. από καταγεγραμμένη θέση φωλεοποίησης του είδους Πυρόχρους Γύπας (*Gyps fulvus*) στα βορειοανατολικά.

Το αδειοδοτημένο ηλιοθερμικό πάρκο (Δωρός – Λιμνάτης), με το οποίο θα συνδεθεί το προτεινόμενο έργο, θα έχει συνολική ισχύ 50 MW, θα καταλαμβάνει συνολική έκταση περίπου 1,200,000 τ.μ. και θα περιλαμβάνει κτιριακές εγκαταστάσεις, οι οποίες θα καταλαμβάνουν συνολικά 2,400 τ.μ. και θα αποτελούνται από ένα ισόγειο κτίριο. Το αδειοδοτημένο ηλιοθερμικό πάρκο εμπίπτει σχεδόν εξ' ολοκλήρου εντός του Γνωστού Διαδρόμου – Περάσματος Διέλευσης Αποδημητικών Αγρίων Πτηνών Κούρρη και σχεδόν εφάπτεται στα ανατολικά με τα όρια της περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη (προς την πλευρά του ποταμού Λιμνάτη). Επιπλέον, απέχει περίπου 550 μ. από ενεργή φωλιά του είδους Σπιζαιτός (*Aquila fasciata*) στα ανατολικά, περίπου 700 μ. από τον κλωβό προσαρμογής, σίπσης και απελευθέρωσης του είδους Πυρόχρους Γύπας (*Gyps fulvus*) στα νοτιοανατολικά και περίπου 1,600 μ. από καταγεγραμμένη θέση φωλεοποίησης του είδους Πυρόχρους Γύπας (*Gyps fulvus*) στα βορειοανατολικά. Τονίζεται ότι για το αδειοδοτημένο ηλιοθερμικό πάρκο εκδόθηκαν και αναθεωρήθηκαν περιβαλλοντικές εγκρίσεις, ενώ παράλληλα χορηγήθηκαν και ανανεώθηκαν πολεοδομικές άδειες, χωρίς να έχει ποτέ εξεταστεί στην ολότητα του και χωρίς να έχει υποβληθεί σε Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων (Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση) [7].

Η προστατευόμενη περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Κοιλιάδα Λιμνάτη καθορίστηκε με βάση τις διατάξεις της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας και του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου του 2003. Η συγκεκριμένη περιοχή προτάθηκε ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (ΠΤΚΣ) τον Μάιο 2004 από την Κυπριακή Δημοκρατία, κηρύχθηκε ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) τον Μάρτιο 2008 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κηρύχθηκε ως ΕΖΔ τον Σεπτέμβριο 2015 από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Η περιοχή ΕΖΔ Κοιλιάδα Λιμνάτη περιλαμβάνει 10 τύπους φυσικών οικοτόπων καθορισμού:

3140 – Σκληρά ολιγο-μεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαρσιδών σχηματισμών *Chara spp.*

3290 – Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή από *Paspalo-Agrastidion*,

5420 – Φρύγανα από *Sarcopoterium spinosum*,

6220* – Ψευδοστέα με αγροστώδη και μονοετή φυτά από *Thero-Brachypodietea*,

92A0 – Δάση – στοές με *Salix alba* και *Populus alba*,

92C0 – Δάση *Platanus orientalis* και *Liquidambar orientalis* (*Platanion orientalis*),

92D0 – Νότια κερύθια δάση-στοές και λόχμιες (*Nerio-Tamaricetea* και *Securinegion tinctoriae*),

9320 – Δάση με *Olea* και *Ceratonia* και

93A0 – Δασικές συστάδες με *Quercus infectoria* (*Anagyro foetidae* – *Quercetum infectoriae* και

9540 – Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου.

Επιπρόσθετα, τα ανακείμενα καθορισμού της περιοχής ΕΖΔ Κοιλιάδα Λιμνάτη περιλαμβάνουν 2 είδη άγριας πανίδας, το ενδημικό είδος προτεραιότητας του Κυπριακού φιδιού (**Coluber cypricus*) και το απειλούμενο είδος χειρόπτερου της Αιγυπτιακής φρουτονυχτερίδας, γνωστής ως Νυκτοπάπταρος (*Rousettus Aegyptiacus*). Η προτεινόμενη εναέρια γραμμή μεταφοράς υψηλής τάσης (Δωρός – Λιμνάτης) και το αδειοδοτημένο ηλιοθερμικό πάρκο (Δωρός – Λιμνάτης) δεν αναμένεται να επιφέρουν σημαντικά αρνητικές επιπτώσεις στα ανακείμενα προστασίας και τους στόχους διατήρησης της περιοχής ΕΖΔ Κοιλιάδα Λιμνάτη. Ωστόσο, λόγω έλλειψης στοιχείων, εκφράζεται επιφύλαξη για τυχόν υποβάθμιση και διατάραξη ενδωκιτηματος, απώλεια και κατακερματισμό περιοχής τροφοληψίας, καθώς και συνεπακόλουθη μείωση της τροφής του απειλούμενου είδους χαρακτηρισμού της Αιγυπτιακής φρουτονυχτερίδας (*Rousettus Aegyptiacus*), από την κατασκευή και λειτουργία του αδειοδοτημένου ηλιοθερμικού πάρκου (Δωρός – Λιμνάτης) [7].

[7] Τμήμα Περιβάλλοντος – Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος – Κυπριακή Δημοκρατία. Αρχική Σελίδα > Εκτίμηση Επιπτώσεων στο Περιβάλλον > Αρχείο Έργων > 2010 > Α/Α 022 – ΜΕΕΠ για την κατασκευή και λειτουργία ηλιοθερμικής μονάδας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της εταιρείας Alfa Mediterranean Enterprises Ltd, στην περιοχή Μοναγρίου – Δωρού & Α/Α 044 – ΜΕΕΠ για τη κατασκευή και λειτουργία ηλιοθερμικής μονάδας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της εταιρείας Vimepitia Ltd, στην περιοχή Μονάρι.

[7] Βελώνοντας την κατάσταση διατήρησης των ειδών πανίδας στην Κύπρο: Από την αποκατάσταση των μικροενδιαιτημάτων των ειδών έως τη συνεκτικότητα του οικολογικού τοπίου / Improving the conservation status of fauna species in Cyprus: from

«Να σπαστεί την ειδήνη Νάλης. Είμι μινέχος μου έλεω χρέος να σώσω τη γης. Άχι δε αιδεί ενώ θα φταίω». Ν.Καζαντζιάς, Αισιολή

Η προστατευόμενη περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη καθορίστηκε τον Φεβρουάριο 2013 από τον Υπουργό Εσωτερικών, με βάση τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών (πρώην Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ) και του περί Προστασίας και Διαχείρισης Αγρίων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου του 2003. Τα είδη καθορισμού της περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη είναι ο Πυρόχρους Γύπας (*Gyps fulvus*), το Βασιλογέρακο (*Buteo buteo*), ο Ζάνος (*Falco peregrinus*) και ο Τρυπομάζης (*Sylvia melanocephala*), καθώς και μια ομάδα αποδημητικών αρπακτικών πτηνών, η οποία περιλαμβάνει τα ακόλουθα είδη: Μελισσοσάχινο (*Pernis ptilorhynchus*), Γυπογέρακο (*Milvus migrans*), Βαλτοσάχινο (*Circus aeruginosus*), Ασπροσάχινο (*Circus macrourus*), Καμποσάχινο (*Circus pygargus*), Ορνιθοσάχινο (*Circus cyaneus*), Γερακίνα (*Buteo buteo*), Κικινέζι (*Falco naumanni*) και Μαυροφάλκονο (*Falco vespertinus*). Στους στόχους διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη, όπως έχουν καθορισθεί με βάση το Διαχειριστικό Σχέδιο (Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, Σεπτέμβριος 2016), περιλαμβάνονται επίσης τα ακόλουθα είδη: Σπιζαετός (*Aquila fasciata*), Σκαλιφούρτα (*Oenanthe cypris*) και Θουκί (*Otus scops cyrius*). Το προτεινόμενο έργο της εγκατάστασης εναέριας γραμμής μεταφοράς υψηλής τάσης (Δωρός – Λιμνάτη) και το αδειοδοτημένο ηλιοθερμικό πάρκο (Δωρός – Λιμνάτη) αναμένεται να επιφέρουν σοβαρές, αρνητικές, μακροπρόθεσμες και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα αντικείμενα προστασίας και τους στόχους της περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη.

Ιδιαίτερα σημαντικές αναμένεται να είναι οι επιπτώσεις στα πλέον απειλούμενα είδη αρπακτικών πτηνών που φωλιάζουν στην Κύπρο, τον Σπιζαετό (*Aquila fasciata*) και τον Πυρόχρονο Γύπα (*Gyps fulvus*), λόγω της εγγύτητας των συγκεκριμένων έργων με θέσεις φωλεοποίησης, διασποράς, κουρνιάσματος ή/και τροφοληψίας τους, καθώς και στα 9 αποδημητικά είδη αρπακτικών πτηνών χαρακτηρισμού της περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη, λόγω της κατάληψης πολύ μεγάλου τμήματος του Γνωστού Διαδρόμου – Περάσματος Διέλευσης Κούρρη, από τις υφιστάμενες και προτεινόμενες εγκαταστάσεις εναέριας γραμμής μεταφοράς υψηλής τάσης και κυρίως από την κατασκευή και λειτουργία του αδειοδοτημένου ηλιοθερμικού πάρκου, ισχύος 50 MW και έκτασης περίπου 1.200.000 τ.μ. Σημειώνεται ότι, αν και η προτεινόμενη εγκατάσταση εναέριας γραμμής μεταφοράς υψηλής τάσης και το αδειοδοτημένο ηλιοθερμικό πάρκο δεν εμπόδισαν εντός της περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη, εντούτοις χωροθετούνται στο κεντρικό τμήμα της προστατευόμενης περιοχής, μεταξύ των ποταμών Κρούς και Λιμνάτη, βόρεια του υδατοφράκτη Κούρρη, σε λοφώδη περιοχή με έντονη γεωμορφολογία και ανάγλυφο εδάφους.

Σημειώνεται ότι ο Γνωστός Διάδρομος – Πέρασμα Διέλευσης Αποδημητικών Αγρίων Πτηνών Κούρρη καθορίστηκε τον Απρίλιο 2006 από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, με βάση την Εντολή αρ. 2 του 2006 του Υπουργείου Εσωτερικών για την Χωροθέτηση Μονάδων Παραγωγής Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), η οποία εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 6 του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου του 1972. Η περιβαλλοντική έγκριση και πολεοδομική αδειοδότηση ηλιοθερμικού πάρκου μεγάλης κλίμακας στις κοινότητες Δωρός και Λιμνάτη αντιβαίνει τις πρόνοιες της Εντολής αρ. 2 του 2006 του Υπουργείου Εσωτερικών για την Χωροθέτηση Μονάδων Παραγωγής Ενέργειας από ΑΠΕ, όπως αυτές καθορίζονται με βάση τις παραγράφους 5.3 και 4.1.2, σύμφωνα με τις οποίες δεν επιτρέπεται η χωροθέτηση έργων ΑΠΕ σε καθορισμένη ΖΕΠ για τα άγρια πτηνά, βιοτόπους και χωροκράτειες ειδών πτηνοπανίδας υπό απειλή, όπως καθορίζονται με βάση τον περί Προστασίας και Διαχείρισης Αγρίων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου του 2003, καθώς και σε απόσταση μέχρι και 500 μ. από γνωστό διάδρομο και πέρασμα διέλευσης αποδημητικών αγρίων πτηνών, όπως καθορίζεται από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας.

microhabitat restoration to landscape connectivity. Αρχική Σελίδα > Παραδοτέα > Δράση Α1 – Εκτίμηση της κατάστασης διατήρησης των επιλεγμένων ειδών > Τελική εκτίμηση της παρουσίας, πληθυσμών και διαθεσιμότητας ενδιαιτημάτων – Δεύτερο παραδοτέο, σελ. 13-16. Ακρινώνυμο: ICOSTACY, Προϋπολογισμός: 1.241.007 ευρώ, διάρκεια: 1 Οκτωβρίου 2010 – 31 Μαρτίου 2014, Κωδικός Προγράμματος: LIFE09 NAT/CY/00247, Σηκεφαλής / Συντονιστής Δικαιούχος: Τμήμα Περιβάλλοντος – Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος – Κυπριακή Δημοκρατία. Εταίροι / Συνδικαιούχοι: Τμήμα Δασών & Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών – Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος – Κυπριακή Δημοκρατία, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Πανεπιστημίου Κρήτης, Οίκος ΕΠΕ και ΑΤΕΠΕ – Διαχείριση Ομοσπονδιακών Συγχρηματοδοτήσεων: Πρόγραμμα LIFE Ευρωπαϊκή Ένωση.

Nicolaou H., Hadjisterkatis E., Sparrow D. J. & Sparrow R. 2016. "Chapter 30: Mammalia (Mammals)", in Sparrow D. J. & John E. (Eds.). An Introduction to the Wildlife of Cyprus. Tetra Cyprus, Limassol, pp. 797-804.

Νικολάου Χ. 2017. Τα Άγρια Θηλαστικά της Κύπρου. Φιλοδασικός Σύνδεσμος Κύπρου, Λευκωσία, σελ. 170-181.

«Να σκαπείς την εδύλη Νάλας. Εγώ μόνος μου έχω χροιά να ακού τη γης. Άμα δε σκαθεί εγώ θα φταίω». Ν. Καζαντζής, *Ακρωτήρ*

Σελίδα 3 από 11

Επιπρόσθετα, ειδικά όσον αφορά τα είδη Σπιζαετός (*Aquila fasciata*) και Πυρόχρους Γύπας (*Gyps fulvus*), σημειώνεται ότι η περιοχή χωροθέτησης του προτεινόμενου έργου εμπίπτει σε πολύ σημαντικές χωροκράτειες των 2 απειλούμενων αρπακτικών ειδών. Ο Σπιζαετός (*Aquila fasciata*) και ο Πυρόχρους Γύπας (*Gyps fulvus*) έχουν καθοριστεί ως «είδη υπό απειλή» στην Κύπρο, δηλαδή «είδη της άγριας πτηνοπανίδας που απειλούνται άμεσα με αφανισμό» και περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΚ του περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου του 2003, ο οποίος εναρμονίζει την Οδηγία 2009/147/ΕΚ (πρώην Οδηγία 79/409/ΕΟΚ) με την νομοθεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας (Άρθρα 2 και 63, καθώς και Παράρτημα ΙΚ). Με βάση το άρθρο 63 της υπό αναφορά νομοθεσίας, «για τα είδη υπό απειλή που καθορίζονται στο Παράρτημα ΙΚ [...] απαγορεύεται οποιαδήποτε ανάπτυξη ή δραστηριότητα ή υποθάδμηση περιοχών που καλύπτουν χώρους του βιολογικού τους κύκλου και μπορεί να επιδράσουν αρνητικά στους πληθυσμούς τους».

Σύμφωνα με τους καθορισμένους στόχους διατήρησης, οι οποίοι περιλαμβάνονται στο «Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή ΖΕΠ Κουλάδα Λιμνάτη» (Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, Σεπτέμβριος 2016, σελ. 2 και 39), στην περιοχή φωλιάζει μόνο 1 ζευγάρι του είδους Σπιζαετός (*Aquila fasciata*). Αποτελεί το μόνο είδος αετού που φωλιάζει πλέον στην Κύπρο. Πρόκειται για σημαντικό είδος, το οποίο αναγράφεται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ (πρώην Οδηγία 79/409/ΕΟΚ) και για το οποίο προκύπτουν σημαντικές υποχρεώσεις για τα Κράτη Μέλη της ΕΕ. Προσμύει ανουκτές εκτάσεις σε μέτρια υψόμετρα, κυνηγώντας σε φρυγανότοπους, θαμνώνες, καλλιεργημένες περιοχές και στις παρυφές δασών, ενώ φωλιάζει σε μεγάλα δέντρα ή σε γκρεμούς, συχνά μέσα ή κοντά στο δάσος. Θεωρείται ο τυπικός αετός των Μεσογειακών νησιών και τρέφεται με μεσαίου μεγέθους θηλαστικά και πουλιά. Είναι χωροκρατικό είδος κατά την περίοδο αναπαραγωγής του και δεν είναι ανεκτικό σε ενόχληση του χώρου φωλεοποίησης του, λόγω του κινδύνου εγκατάλειψής της. Το είδος απαιτεί μια ζώνη μη-ενόχλησης, ακτίνας 2 χλμ. από τη φωλιά του, για να αποσοβηθεί ο κίνδυνος εγκατάλειψης. Σύμφωνα με το «Σχέδιο Παρακολούθησης για το είδος Σπιζαετός (*Aquila fasciata*)» (Τμήμα Δασών & Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, Ιανουάριος 2011, σελ. 10-11), στις σημαντικότερες απειλές για το είδος περιλαμβάνεται η θνησιμότητα από ηλεκτροπληξία ή λόγω πρόσκρουσης σε εναέρια καλώδια ή πυλώνες μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, η απώλεια ενδιατημάτων και οι αλλαγές στις χρήσεις γης στο ευρύτερο περιβάλλον αναπαραγωγής και διασποράς των πουλιών, η ενόχληση κατά την περίοδο της αναπαραγωγής, γύρω ή κοντά σε ενεργή φωλιά, η ενόχληση καθόλη τη διάρκεια του χρόνου σε χωροκράτειες και σημεία κουρνιάσματος, καθώς και η υψηλή πυκνότητα έργων οδοποιίας και η εγκατάσταση έργων ΑΠΕ, που συνδέονται με άλλες αλλαγές στο φυσικό και αγροτικό τοπίο. Ειδικά όσον αφορά τη θνησιμότητα από ηλεκτροπληξία ή λόγω πρόσκρουσης σε εναέρια καλώδια ή πυλώνες μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας σημειώνεται ότι δυνητικά είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα για τα νεαρά άτομα του είδους Σπιζαετός (*Aquila fasciata*), τα οποία διασπείρονται μετά από την αναπαραγωγή και συχνά απαντούν και σε πεδινές περιοχές (π.χ. κυρίως κοντά σε πεδινούς ταμιευτήρες / υδατοφράκτες). Η συγκεκριμένη απειλή αποτελεί μία από τις σημαντικότερες αιτίες θανάτων στη Δυτική Μεσόγειο, όπου το είδος έχει μελετηθεί εντατικά και θεωρείται ιδιαίτερα επικίνδυνη ανθρωπογενής πίεση [2]. Το πρόβλημα πρωτοαναφέρθηκε στη βιβλιογραφία για τον κυπριακό πληθυσμό του είδους στη δεκαετία του 1990 [3]. Επιπλέον, όσον αφορά την ενόχληση κατά την περίοδο της αναπαραγωγής γύρω ή κοντά σε ενεργή φωλιά, σημειώνεται ότι αποτελεί δυνητικά σημαντική πίεση, καθότι υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις, τόσο για το συγκεκριμένο είδος όσο και για άλλα αετόμορφα, ότι κατασκευή δρόμων, πυλώνων και άλλων έργων (περιλαμβανομένων έργων ΑΠΕ) κοντά στη φωλιά μπορεί να προκαλέσει εγκατάλειψη της. Ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά σημαντικό να αποφεύγονται έργα διάνοιξης δρόμων και αντυπυρικών λωρίδων, εγκατάστασης πυλώνων, εναέριων γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος και μονάδων ΑΠΕ, καθώς και να μην εκτελούνται δασοπονικές εργασίες σε εγγύτητα 2 χλμ. από ενεργές φωλιές του είδους, κατά την εποχή αναπαραγωγής [2]. Επιπλέον,

[2] Arroyo B. & Ferrero E. 1997. *European Union Species Action Plan for Bonelli's Eagle (Hieraetus fasciatus)*. BirdLife International & Directorate General for Environment of the European Commission, Brussels.

Bofan, À., Hernández-Matías, A. & Real, J. 2018. *Guidelines for the conservation of Bonelli's eagle populations*. MAVA Foundation & Universitat de Barcelona, Barcelona.

[3] Hadjisterkóis E. 1999. "A short note on the mortality of five Bonelli's Eagles *Hieraetus fasciatus* in Cyprus". *Newsletter - Hellenic Zoological Society*, 32: 9-11.

[2] Arroyo B. & Ferrero E. 1997. *European Union Species Action Plan for Bonelli's Eagle (Hieraetus fasciatus)*. BirdLife International & Directorate General for Environment of the European Commission, Brussels.

«Να σκαπείς την αυλή! Να λες: Εγώ μονάχος μου έχω χρέος να σώσω τη γη. Άμα δε σωθεί γώ θα φτιάξω». Ν. Καζαντζάκης, *Ασκητική*

πρόσφατες έρευνες καταδεικνύουν την αναγκαιότητα προστασίας του είδους από διάφορες δραστηριότητες, όχι μόνο κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής περιόδου, αλλά καθόλη τη διάρκεια του χρόνου, καθώς η προστασία και ο έλεγχος των δραστηριοτήτων καθόλη τη διάρκεια του χρόνου και όχι μόνο κατά τη διάρκεια της φώλιεοποίησης είναι καθοριστικός για την επιτυχία της αναπαραγωγής και τη μη εγκατάλειψη της συγκεκριμένης επικράτειας, φωλιάς ή κούρνιας [7]. Σύμφωνα επίσης με το Έργο «LIFE Bonelli eastMed – Διαχείριση και Διατήρηση των Πληθυσμών του Σπιζαετού στην Ανατολική Μεσόγειο» (LIFE17NAT/GR/000514), στις σημαντικότερες απειλές για το συγκεκριμένο είδος, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνεται η ηλεκτροπληξία σε στοιχεία του δικτύου μεταφοράς ρεύματος (πυλώνες και εναέρια καλώδια), οι συγκρούσεις σε πυλώνες, καλώδια και ανεμογεννήτριες, καθώς και η έντονη όχληση, τόσο στα ενδιαιτήματα τροφοληξίας, όσο και κοντά στις θέσεις αναπαραγωγής, η οποία επηρεάζει αρνητικά την αναπαραγωγική επιτυχία και ενδέχεται να οδηγήσει και σε εγκατάλειψη επικρατειών. Σημειώνεται μάλιστα ότι, στο πλαίσιο του Έργου «LIFE Bonelli eastMed – Διαχείριση και Διατήρηση των Πληθυσμών του Σπιζαετού στην Ανατολική Μεσόγειο» (LIFE 17 NAT/GR/000514), ανευρέθησαν νεκρά δύο άτομα του είδους, στις 24.07.2021 και 25.07.2021, σε περιοχές της επαρχίας Πάφου. Το πρώτο άτομο, το οποίο είχε πομπό και παρακολουθείτο από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας από το 2019, ήταν ηλικίας μεγαλύτερης των δύο ετών και ήταν το ένα μέλος αναπαραγωγικού ζεύγους, που φώλιασε χωρίς επιτυχία για πρώτη φορά το 2021. Στη δεύτερη περίπτωση το άτομο του είδους ήταν νεαρό και προέβρινε στις πρώτες του κινήσεις στην περιοχή, κοντά στη φωλιά του. Και τα δύο άτομα μεταφέρθηκαν στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες για νεκροψία, όπου διαπιστώθηκαν εγκαύματα και στα δύο και κάταγμα στο δεύτερο μετά από πρόσκρουση, το πιο πιθανόν, σε καλώδιο (εναέρια γραμμή μεταφοράς χαμηλής τάσης). Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι η αιτία θανάτου και των δύο ατόμων του είδους, με βάση συγκεκριμένα ευρήματα, είναι η ηλεκτροπληξία και η πρόσκρουση σε εναέριες γραμμές μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος [7]. Με βάση τα πιο πάνω και δεδομένου ότι η προτεινόμενη εναέρια γραμμή μεταφοράς υψηλής τάσης (Δωρός – Λιμνάτης) και το αδειοδοτημένο ηλιοθερμικό πάρκο (Δωρός – Λιμνάτης) απέχουν περίπου 900 και 550 μ., αντίστοιχα, από ενεργή φωλιά του είδους Σπιζαετός (*Aquila fasciata*), τα συγκεκριμένα έργα αναμένεται να επιφέρουν σοβαρές, αρνητικές, μακροπρόθεσμες και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στο συγκεκριμένο είδος και τους στόχους διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτης.

Σύμφωνα με το «Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτης» (Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, Σεπτέμβριος 2016, σελ. 1-2, 22 και 29), ο Πυρόχρως Γύπας (*Gyps fulvus*) είναι το πιο μεγάλο, αλλά και το πιο σπάνιο και απειλούμενο αρπακτικό πουλί της Κύπρου. Αποτελεί το μόνο είδος γύπα που φωλιάζει πλέον στην Κύπρο. Πρόκειται για σημαντικό είδος, το οποίο αναγράφεται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ (πρώην Οδηγία 79/409/ΕΟΚ) και για το οποίο προκύπτουν σημαντικές υποχρεώσεις για τα Κράτη Μέλη της ΕΕ [8]. Είναι πτωματοφάγο είδος, το οποίο μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα ήταν κοινό στην Κύπρο, αλλά έκτοτε έχει υποστεί σημαντικότερες πληθυσμιακές μειώσεις. Οι πρώτες μειώσεις καταγράφηκαν τη δεκαετία του 1950, λόγω έλλειψης διαθέσιμης τροφής (μείωση κοπαδιών ελευθέρως βοσκής). Παρόλα αυτά, το είδος διατηρήθηκε σε σχετικά καλούς πληθυσμούς μέχρι το 1980. Από τη δεκαετία του 1980 και έπειτα, κυρίως λόγω της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων, ο πληθυσμός του είδους έχει μειωθεί σε επικίνδυνα χαμηλά επίπεδα. Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει μια προσπάθεια ενίσχυσης του τοπικού πληθυσμού με εισαγωγή ατόμων του είδους από την Κρήτη, στο πλαίσιο ενός έργου διατήρησης του είδους (Έργο «Γύπας: Ενδυνάμωση του Κυπριακού πληθυσμού του Γύπα (*Gyps fulvus*) με άτομα από την Κρήτη (Ελλάδα)» – Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα – Κύπρος 2007-2013»). Τα επόμενα χρόνια προγραμματίζεται να γίνει ακόμη μία προσπάθεια ενίσχυσης του υφιστάμενου πληθυσμού με εισαγωγή

[8] Rollan, À., Hernández-Matías, A. & Real, J. 2016. *Guidelines for the conservation of Bonelli's eagle populations*. MAVA Foundation & Universitat de Barcelona, Barcelona.

[7] Bosch R. Real J. Ynto A. Zazaga E. L. & Castell C. 2010. "Home-ranges and patterns of spatial use in territorial Bonelli's Eagles *Aquila fasciata*". *International Journal of Avian Science*, 152 (1): 105-117.

[7] Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας – Υπουργείο Εσωτερικών – Κυπριακή Δημοκρατία. 20.09.2021. Ανακοίνωση: Νεκροί Σπιζαετοί στην επαρχία Πάφου.

[9] Γκαρσιαλμπουό Κ. & Χαραλαμπίδου Ν. 2020. «3.3. Καθεστώς διατήρησης, νομική προστασία και σχέδια δράσης σε διεθνές επίπεδο», «3.5. Έργα διατήρησης στην Κύπρο», «4. Θεσμικό, Νομικό και Διοικητικό Πλαίσιο» και «6.2. Παράρτημα 2: Νομοθεσία (ανά θεματική ενότητα)», στο Έργο «Ζωή με τους Γύπες: Διάσωση του Πυρόχρου Γύπα στην Κύπρο μέσα από δράσεις προστασίας και διατήρησης» (LIFE18 NAT/CY/001018). Δράση Α2.1. Αξιολόγηση υφιστάμενου νομικού και διοικητικού πλαισίου για την διαχείριση της χρήσης δολωμάτων – δηλητηρίων και των συνεταιζόμενων περιστατικών δηλητηρίασης. Πληθυσμιακός Σύνδεσμος, Λευκωσία, Ιούλιος 2020, σελ. 31-35, 37-40, 65-89 και 115-120, αντίστοιχα.

«Να σκαπός την εδύλη Νάλες. Εγώ μιλώξος μου έχω χρέος να σώσω τη γης. Άμα δε σαθεί εγώ θα φταίω». Ν. Καζαντζής, *Ασπαστής*.

ατόμων του είδους από την Ισπανία, στο πλαίσιο ενός νέου έργου διατήρησης του είδους (Έργο «Ζωή με τους Γύπες Διάσωση του Πυρόχρου Γύπα στην Κύπρο μέσα από δράσεις προστασίας και διατήρησης» – Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Χρηματοδότησης LIFE). Οι καταγραφές των τελευταίων ετών δείχνουν ότι ο υφιστάμενος πληθυσμός ανέρχεται γύρω στα 20-25 άτομα σε ολόκληρη την Κύπρο, με μόνο 2-3 ζευγάρια να φωλιάζουν. Προσπάθειες ανοικτούς βιότοπους για εξεύρεση τροφής (πτωμάτων ζώων) και φωλιάζει σε αποικίες σε απόκρημνα βράχια που βρίσκονται στα βουνά ή στις ακτές. Ανεμοπορεί και αερογλιστρά συνεχώς, καλύπτοντας μεγάλες αποστάσεις προς αναζήτηση τροφής. Ιστορικές αναφορές δείχνουν ότι η Κύπρος υποστήριζε 13 αποικίες του είδους, με 15 άτομα (5 ζευγάρια) στη κάθε μια από αυτές, στα μέσα του 20ου αιώνα. Ο πληθυσμός αυτός – 200 άτομα και 65 ζευγάρια – θεωρείται από τους ειδικούς ως αντιστρατευτικός βιώσιμου πληθυσμού για την Κύπρο. Στην περιοχή ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη υπήρχε πιο παλιά σημαντική αποικία του είδους και είναι επίσης μία εκ των 2 περιοχών (μαζί με την περιοχή ΖΕΠ Γκερμειό Χανουάτρη), πέρα από την περιοχή Γκερμειό Επισκοπής (η οποία εμπίπτει στις Κυρίαρχες Περιοχές των Βρετανικών Βάσεων και δεν βρίσκεται υπό τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας), που έχει φωλιάσει το είδος κατά την τελευταία εικοσαετία. Συγκεκριμένα, ένα ζευγάρι φώλιασε στην περιοχή ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη το 2006, το 2008 και το 2010, ενώ η περιοχή ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη χρησιμοποιείται επίσης συστηματικά από το είδος για αποκούφι τροφοληψίας. Με βάση τα πιο πάνω ιστορικά στοιχεία και λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη των ειδικών, η Ευνοϊκή Τιμή Ανάφορας (ETA) για το είδος Πυρόχρους Γύπας (*Gyps fulvus*) στην Κύπρο ορίστηκε ως 65 ζευγάρια (200 άτομα), ενώ σε επίπεδο περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη η ETA για το είδος ορίστηκε ως 5 ζευγάρια, δηλαδή μία βιώσιμη αποικία. Σημειώνεται ότι, στο πλαίσιο του έργου διατήρησης του είδους στην Κύπρο, έγινε κατασκευή κλωβού προσαρμογής, στίσισης και απελευθέρωσης των ατόμων του είδους που μεταφέρθηκαν από την Κρήτη. Ως εκ τούτου, η συγκεκριμένη περιοχή είναι πολύ σημαντική για τη διατήρηση του είδους σε παγκύπρια βάση, λόγω του ότι αποτελεί μία εκ των 3 περιοχών όπου έχει καταγραφεί φωλεοποίηση του είδους κατά την τελευταία εικοσαετία, αλλά και λόγω των έργων υποδομής που έχουν κατασκευαστεί για τη διατήρηση του είδους. Με βάση το «Σχέδιο Δράσης για την Διατήρηση Διαφόρων Ειδών Αφρικανικών-Ευρασιατικών Γυπών», οι σημαντικότερες απειλές στην Ευρώπη, καθώς και την Κεντρική και Ανατολική Ασία, για τα συνολικά 15 είδη Αφρικανικών-Ευρασιατικών Γυπών, διακρίνονται σε δύο κατηγορίες με βάση την προτεραιοποίηση απειλών. Οι απειλές κρίσιμης σημασίας (critical threat priority) είναι η ακούσια δηλητηρίαση λόγω της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων, η ηλεκτροπληξία σε υποδομές ενέργειας και η μείωση της διαθέσιμης τροφής. Οι απειλές υψηλής σημασίας (high threat priority) είναι η πρόσκρουση σε υποδομές ενέργειας, η ακούσια δηλητηρίαση λόγω της χρήσης Μη Στεροειδών Αντιφλεγμονωδών Φαρμάκων σε εκτρεφόμενα ζώα, η ακούσια δηλητηρίαση λόγω μολυβδίασης και η εκούσια θανάτωση (παράνομο κυνήγι / λαθροθηρία). Ειδικά όσον αφορά το είδος Πυρόχρους Γύπας (*Gyps fulvus*), οι σημαντικότερες απειλές στην Ευρώπη, καθώς και την Κεντρική και Ανατολική Ασία, επίσης διακρίνονται σε δύο κατηγορίες με βάση την προτεραιοποίηση απειλών. Οι απειλές κρίσιμης σημασίας (critical threat priority) είναι η ακούσια δηλητηρίαση λόγω της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων, η ηλεκτροπληξία σε υποδομές ενέργειας και η πρόσκρουση σε υποδομές ενέργειας. Οι απειλές υψηλής σημασίας (high threat priority) είναι η μείωση της διαθέσιμης τροφής, η ακούσια δηλητηρίαση λόγω της χρήσης Μη Στεροειδών Αντιφλεγμονωδών Φαρμάκων σε εκτρεφόμενα ζώα, η ακούσια δηλητηρίαση λόγω μολυβδίασης και η εκούσια θανάτωση (παράνομο κυνήγι / λαθροθηρία) [2]. Ειδικά όσον αφορά την ηλεκτροπληξία και τις προσκρούσεις σε ενεργειακές υποδομές [20], αν και μόνο ένα περιστατικό ηλεκτροπληξίας και πρόσκρουσης από μπου του είδους Πυρόχρους Γύπας (*Gyps fulvus*) σε ηλεκτρικά καλώδια έχει καταγραφεί στο νησί μέχρι τώρα (Δεκέμβριος 2018), οι προσκρούσεις αυτές θεωρούνται κύρια απειλή που έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει αρνητικά την ανάκαμψη του πληθυσμού του είδους και τη διατήρησή του στην Κύπρο. Ακόμη και ο θάνατος ενός ατόμου με την τρέχουσα κατάσταση του πληθυσμού (20-25 άτομα) αποτελεί σημαντική απώλεια. Στην πραγματικότητα, τα εναέρια καλώδια μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος αποτελούν έναν από τους κυριότερους

[2] Botha, A. J., Andevski, J., Bowden, C. G. R., Gudka, M., Safford, R. J., Tavares, J. and Williams, N. P. 2017. Figure 13 & Figure A3.13, in *Vulture MSAP: Multi-species Action Plan to Conserve African-Eurasian Vultures*. CMS Raptors MOU Technical Publication No. 4. CMS Technical Series No. 33. Coordinating Unit of the CMS Raptors MOU, Abu Dhabi, United Arab Emirates, pp. 57 & 159.

[20] Ζωή με τους Γύπες: Διάσωση του Πυρόχρου Γύπα στην Κύπρο μέσα από δράσεις προστασίας και διατήρησης. Αρχική Σελίδα > Ο Πυρόχρους Γύπας > Απειλές > Ηλεκτροπληξία και προσκρούσεις με ηλεκτρικά καλώδια. Αιτιολογία: LIFE With Vultures CY, Προϋπολογισμός: 1.375.861 ευρώ, Διάρκεια: 15 Οκτωβρίου 2019 – 14 Οκτωβρίου 2023, Κωδικός Προγράμματος: LIFE18 NAT/CY/001018, Επικεφαλής / Συντονιστής Δικαιούχος: Πτηνολογικός Σύνδεσμος (BirdLife Cyprus), Εταίροι / Συνδικαιούχοι: Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας – Υπουργείο Εσωτερικών – Κυπριακή Δημοκρατία, Κυπριακό Ίδρυμα Προστασίας του Περιβάλλοντος Terra Cyprus & Vulture Conservation Foundation. Συγχρηματοδότηση: Πρόγραμμα LIFE Ευρωπαϊκή Ένωση.

«Νοσησείη την ελπίαν Ναυτε: Εγώ μόνος μου έχω χρόνος να σώσω τη γης, Άλλο δε σωθεί ενώ θα φταίω». Ν. Καζαντζίκης, *Ασκητική*

παράγοντες μη φυσικής θνησιμότητας για τα πουλιά σε ολόκληρο τον κόσμο [21]. Γύρω στα 64 εκατομμύρια πουλιά διαφόρων ειδών σκοτώνονται ετησίως στις ΗΠΑ από προσκρούσεις σε εναέρια γραμμές μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος [22]. Η θνησιμότητα από τις γραμμές μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος θεωρείται ένας από τους κύριους παράγοντες που ευθύνονται για τη δραματική μείωση του αριθμού και του εύρους του ενδιαιτήματος για δύο είδη προστατευόμενων Γυπών στη Νότια Αφρική – τον απειλούμενο με εξαφάνιση Γύπα του Ακρωτηρίου (*Gyps coprotheres*), και τον κρίσιμα απειλούμενο Αφρικανικό Λευκόπλατο Γύπα (*Gyps africanus*). Μελέτες μοντελοποίησης πληθυσμού έχουν δείξει ότι σε περιοχές με υψηλή πυκνότητα ηλεκτρικών καλωδίων οι πληθυσμοί του Γύπα του Ακρωτηρίου είναι πιθανόν να εξαλειφθούν εντελώς, σε μία περίοδο 20-35 χρόνων [23]. Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα νούμερα θνησιμότητας σε άλλες χώρες, όπου υπάρχουν μεγαλύτερες πυκνότητες Γυπών, είναι πολύ πιθανόν ότι με την ενίσχυση του πληθυσμού του είδους Πυρόχροου Γύπα (*Gyps fulvus*), στο πλαίσιο του προγράμματος «Ζωή με τους Γύπες: Διάσωση του Πυρόχρου Γύπα στην Κύπρο μέσα από δράσεις προστασίας και διατήρησης, LIFE With Vultures CY – LIFE18 NAT/CY/001018», η περιοχή αλληλεπικάλυψης μεταξύ της χωροκράτειας του είδους και των εναέριων γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας θα αυξηθεί. Κατά συνέπεια, αναμένεται ότι με την αύξηση του πληθυσμού του είδους, μέσω της απελευθέρωσης άπειρων και ξένων σε αυτό το υψί απόιμων από την Ισπανία, οι προσκρούσεις ή/και οι ηλεκτροπληξίες πιθανόν να αυξηθούν. Πέραν των πιο πάνω απειλών, σημειώνεται επίσης ότι, με βάση τη βιβλιογραφία για τον κυπριακό πληθυσμό του είδους, ως απειλή κρίσιμης σημασίας καταγράφεται, ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 και τις αρχές της δεκαετίας του 1990, ο κατακερματισμός της χωροκράτειας, η υποβάθμιση του ενδιαιτήματος και η ενόχληση του είδους, κυρίως σε πολύ σημαντικές θέσεις αναπαραγωγής (φωλοποίησης) και κούρνιας (ξεκούρασης) [24]. Η

[21] Jenkins A. R., Smallie, J. J. & Diamond, M. 2010. "Avian collisions with power lines: a global review of causes and mitigation with a South African perspective". *Bird Conservation International*, 20: 263-278.

[22] Lehman R. H., Kennedy, P. L. & Savidge, J. A. 2007. "The state of the art in raptor electrocution research: a global review". *Biological Conservation*, 126: 159-174.

[23] Martin G. R. & Shaw, J. M. 2010. "Bird collisions with power lines: failing to see the way ahead?". *Biological Conservation*, 143: 695-2701.

[24] Perez-García J. M., Botella, F., Sanchez-Zapata J. A. & Moleon, M. 2011. "Conserving outside protected areas: edge effects and avian electrocutions on the periphery of Special Protection Areas". *Bird Conservation International*, 2: 296-302.

BirdLife International. 2017. *Collisions and electrocutions pose real threats for young and migrating birds*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 09/10/2021.

[25] Loss, S. R., Will T. & Marra, P. P. 2014. "Refining estimates of bird collision and electrocution mortality at power lines in the United States". *PLoS One*, 9(7): e101565. doi:10.1371/journal.pone.0101565.

[26] Boshoff A. F., Minnie, J. C., Tambling, C. J. & Michael, M. D. 2011. "The impact of power line-related mortality on the Cape Vulture *Gyps coprotheres* in a part of its range, with an emphasis on electrocution". *Bird Conservation International*, 21: 311-327.

[27] Bannerman D. A. & Bannerman W. M. 1989. *Birds of Cyprus*. K. Rustem & Brother, Oxford, UK, 2nd edition (1st edition 1958), pp. 228-234.

BirdLife Cyprus. 2013. *Proceedings of the Griffon Vulture Conference 6-8 March 2013*. BirdLife Cyprus, Cyprus.

Charalambidou I., Sparrow D. I., Stapley J. & Richardson C. 2016. "Chapter 29: Aves – Birds", in Sparrow D. I. & John E. (Eds.), *An Introduction to the Wildlife of Cyprus*. Terra Cypria, Limassol, Cyprus, pp. 731-732.

Hunt P. & Stewart P. 1992. *The Birds of Cyprus*. British Ornithologists' Union, B.O.U. Check-list No. 6 (Second edition – First edition 1983), Zoological Museum, Tring, Herts, UK, pp. 69-70.

Hadjisterkatis E. & Papamichael C. 10.05.2010. *History of Griffon Vultures in Cyprus*. Migrations. Downloaded from <https://migration.wordpress.com/2010/05/10/griffon-vultures-in-cyprus/>

Hellicar M.A., Anastasi V., Beton D. & Snape R. 2014. *Important Bird Areas of Cyprus*. BirdLife Cyprus, Nicosia, Cyprus.

Iezekiel S., Bakaloudis D. & Vlachos C. 2004. "The status and conservation of Griffon Vulture (*Gyps fulvus*) in Cyprus", in Chancellor, R. D. & B. U. Meyburg (eds.), *Raptors Worldwide*. WWGBP/MME, January 2004, pp. 67-73.

Kassinis M. 2013. "The Griffon Vulture *Gyps fulvus* in Cyprus and the GYPAS Project", in *Proceedings of the Griffon Vulture Conference 6-8 March 2013*. BirdLife Cyprus, Cyprus, pp. 13-17.

Κουρτελλαρίδης Α. 1997. *Τα πουλιά που φωλιάζουν στην Κύπρο: Με πλήρη κατάλογο όλων των πουλιών της Κύπρου*. Συγκρότημα Τράπεζας Κύπρου & Παρτολογικός Σύνδεσμος Κύπρου, Λευκωσία, Κύπρος, σελ. 58-60.

Παντελάς Β. & Ιεζεκιήλ Σ. 1997. «Το στάτους του Γύπα του Πυρόχρου (*Gyps fulvus*) στην Κύπρο για τα χρόνια 1993-1997», στο *Φωλιά της Γης – Το Οικολογικό Περιοδικό της Κύπρου Κοινωνικού και Επιστημονικού Περιεχομένου*, Λεμεσός, Φίλοι της Γης Κύπρου, Φθινόπωρο – Χειμώνας 1997, Τόμος 2, Τεύχος 1, σελ. 14-16 / Pantelas V. & Iezekiel S. 1997. "The status of the Griffon Vulture (*Gyps fulvus*) on the island of Cyprus for the years 1993-1997", in *Earth Lines – The Cyprus Environmental Magazine of Social and Scientific Content*. Limassol, Friends of the Earth Cyprus, Autumn – Winter 1997, Volume 2, Issue 1, pages 14-16.

Papadopoulos M. 2013. "First efforts to save the Griffon vulture (*Gyps fulvus*) in Cyprus", in *Proceedings of the Griffon Vulture Conference 6-8 March 2013*. BirdLife Cyprus, Cyprus, pp. 18-21.

Papazoglou Claire. 2013. "Legal measures to protect vultures in Europe", in *Proceedings of the Griffon Vulture Conference 6-8 March 2013*. BirdLife Cyprus, Cyprus, pp. 88-95.

«Να ομοιάσει την εθνή Ναλις: Εγώ μονάχος μου έχω χρέος να σώσω τη γη. Άλλο δε αυθις εγώ θα φταίω». Ν. Καζαντζάκης, *Ασκήσιον*.

υποβάθμιση και διατάραξη ενδιαιτήματος μπορεί να επιφέρει σοβαρές, αρνητικές και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στους βιοτόπους ζωτικής σημασίας του είδους, καθώς και πιο βραχυπρόθεσμες ή μεσοπρόθεσμες αλλά εξίσου σημαντικές και αρνητικές επιπτώσεις, όπως εγκατάλειψη θέσεων φωλεοποίησης. Η ανθρώπινη ενόχληση σε χώρους αναπαραγωγής περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα επιβλαβών δραστηριοτήτων (π.χ. οικιστική και τουριστική ανάπτυξη, χωροθέτηση και λειτουργία λατομείων, εγκατάσταση εναέριων γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος και έργων ΑΠΕ, κατασκευή αυτοκινητόδρομων, διάνοιξη οδικού δικτύου και αντισυρικών λωρίδων, εναέριες μεταφορές και στρατιωτικές ασκήσεις, εντατική γεωργία και χρήση φυτοφαρμάκων, κ.α.). Την τελευταία εικοσαετία, καταγράφονται 3 ενεργές περιοχές αναπαραγωγής του είδους στην Κύπρο. Πέρα από τους Γκρεμούς Επισκοπής στις Βρετανικές Βάσεις, όπου καταγράφεται συστηματική αναπαραγωγική δραστηριότητα, παρατηρείται επίσης στοραδική αναπαραγωγική δραστηριότητα σε ακόμη 2 περιοχές ΖΕΠ, την Κοιλιάδα Λιμνάτη (την δεκαετία 2000) και τους Γκρεμούς Χανουτάρη (την δεκαετία 2010). Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα άτομα του είδους που θα μεταφερθούν στην Κύπρο από την Ισπανία και οι επόμενες γενεές του είδους θα επωφεληθούν τόσο από τις 3 πιο πάνω περιοχές ΖΕΠ, όσο και από τις υπόλοιπες 6 ιστορικά σημαντικές περιοχές αναπαραγωγής, οι οποίες εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικές περιοχές τροφοληψίας (Ποταμός Παραμπίου, Χα Ποτάμι, Κοιλιάδα Διαρίτης, Ξερός Ποταμός, Κοιλιάδα Ξήρους, Χερσόνησος Ακάμα), είναι απολύτως αναγκαία η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός οργανωμένου και εξαιρετικά αυστηρού σχεδίου διαχείρισης των εν λόγω περιοχών. Ένα τέτοιο σχέδιο πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες τόσο του Πυρόχρου Γύπα (*Gyps fulvus*), ως είδους υπό απειλή στην Κύπρο, όσο και άλλων απειλούμενων και εμβληματικών ειδών πτηνοπανίδας που χρησιμοποιούν αυτές τις περιοχές, με σημαντικότερο ίσως τον Σπιζαετό (*Aquila fasciata*). Παρότι ορισμένα είδη Γυπών ανέχονται σε ορισμένο βαθμό διάφορες ανθρώπινες δραστηριότητες κοντά στις περιοχές αναπαραγωγής τους, τονίζεται ότι η ενόχληση μπορεί να έχει ποικίλες μορφές και να επηρεάσει την επιτυχή αναπαραγωγή, τη διατροφική δραστηριότητα και τον πιθανό αποικισμό των ιστορικά σημαντικών περιοχών αναπαραγωγής και τροφοληψίας [2].

Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, τυχόν εγκατάσταση της προτεινόμενης εναέριας γραμμής μεταφοράς υψηλής τάσης και τυχόν κατασκευή του αδειοδοτημένου ηλιοθερμικού πάρκου μεγάλης κλίμακας, το οποίο δεν υποβλήθηκε σε Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων (Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση), αναμένεται να οδηγήσει στον κατακερματισμό χωροκράτειας, τη διατάραξη ενδιαιτήματος, καθώς την ενόχληση, τον εκποτισμό ή/και την απώλεια σημαντικών αρπακτικών ειδών, τα οποία φωλιάζουν μόνιμα ή/και χρησιμοποιούν συστηματικά την περιοχή ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη, με σημαντικότερα τον Σπιζαετό (*Aquila fasciata*) και τον Πυρόχρο Γύπα (*Gyps fulvus*). Οι επιπτώσεις αυτές αναμένεται να προκύψουν τόσο κατά την εκτέλεση χωματουργικών εργασιών (αφαίρεση βλάστησης, εκχέρσωση, εκσκαφές και επαχρωματώσεις) και την εγκατάσταση πυλώνων και εναέριων γραμμών μεταφοράς υψηλής τάσης, όσο και κατά την κατασκευή και λειτουργία του θερμοηλεκτρικού πάρκου μεγάλης κλίμακας στα όρια της περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη.

Πέραν των πιο πάνω, η εκτίμηση των αθροιστικών και συνεργιστικών επιπτώσεων του προτεινόμενου έργου αξιολογείται ως ανεπαρκής και προβληματική, επειδή αντί το προτεινόμενο έργο να εξεταστεί αυτοτελώς και στην ολότητα του έχει κατακερματιστεί σε επιμέρους τμήματα, με αποτέλεσμα τη σαλαμοποίηση του. Εξίσου ανεπαρκής και προβληματική είναι η εκτίμηση των σωρευτικών επιπτώσεων από την εγκατάσταση εναέριας γραμμής μεταφοράς υψηλής τάσης και την κατασκευή και λειτουργία θερμοηλεκτρικού πάρκου συνολικής ισχύος 50 MW, σε συνδυασμό με άλλα έργα και σχέδια που χωροθετούνται εντός ή/και πλησίον της περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη (π.χ. εκτεταμένο δημόσιο οδικό δίκτυο αποτελούμενο από ασφαλτοστρωμένους δρόμους, αναβάθμιση αυτοκινητόδρομου Λεμεσού – Σαϊττά, πυκνό αγροτικό οδικό δίκτυο αποτελούμενο από χωμάτινους δρόμους και παράνομες προσβάσεις, ύπαρξη δύο περιοχών με ενεργή

Τμήμα Δασών – Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος – Κυπριακή Δημοκρατία, 2006. Γύπας ο Πυρόχρους (*Gyps fulvus*). Κινδυνεύει με αφανισμό, βοηθήστε τον! Λευκωσία, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Γ.Τ.Π. 221/2006.

[2] Ζωή με τους Γύπες: Διάσωση του Πυρόχρου Γύπα στην Κύπρο μέσα από δράσεις προστασίας και διατήρησης. Αρχική Σελίδα > Ο Πυρόχρους Γύπας > Απειλές > Ενόχληση σε κατοικημένες αναπαραγωγής. Ακρωνύμια: LIFE With Vultures CY, Προϋπολογισμός: 1.375.861 ευρώ, Διάρκεια: 15 Οκτωβρίου 2019 – 14 Οκτωβρίου 2023, Κωδικός Προγράμματος: LIFE18 NAT/CY/001018, Επικεφαλής / Συντονιστής Διακρίτου: Παιρνολογικός Σύνδεσμος (BirdLife Cyprus). Εταίροι / Συνδραστήριοι: Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας – Υπουργείο Ενσωματικών – Κυπριακή Δημοκρατία, Κυπριακό Ίδρυμα Προστασίας του Περιβάλλοντος Terra Cyprica & Vulture Conservation Foundation. Συγχρηματοδότηση: Πρόγραμμα LIFE Ευρωπαϊκή Ένωση.

«Να αγαπάς την αβύθ, Να λες: Εγώ μόνος μου έχω χρέος να σώσω τη γη. Άμα δε αυθεί εγώ θα φτάω». Ν. Κοζαντζάνης, Ασκητική

Σελίδα 8 από 11

ερευνητική άδεια για λατόμηση στο βορειοανατολικό τμήμα της περιοχής, εναέριες γραμμές μεταφοράς χαμηλής και μέσης τάσης μεταξύ των παρακείμενων οικισμών, δύο εναέριες γραμμές μεταφοράς υψηλής τάσης μεταξύ Υψωνα – Τριμίκλινης και Λεμεσού – Τριμίκλινης, μεγάλος αριθμός μεμονωμένων κατοικιών και γεωργικών αποθηκών που επιφέρουν κατάληψη γης, σφράγιση εδάφους και κατακεραμιτισμό τοπίου, μεγάλος αριθμός κτηνοτροφικών υποστατικών που σε ορισμένες περιπτώσεις δημιουργούν πρόβλημα εντατικής βόσκησης / υπερβόσκησης και ρύπανσης του εδάφους και των υδάτων, μεγάλος αριθμός μη αδειοδοτημένων γεωτρήσεων που συμβάλλουν στη μείωση της επιφανειακής ροής και την υποβάθμιση των παρόχθιων βιοτόπων, υφιστάμενο σκοπευτήριο στην κοινότητα Μοναγρίου και προτεινόμενο σκοπευτήριο στην κοινότητα Άλασσας πλησίον του ταμιευτήρα ύδρευσης Κούρρη, κ.α.).

Σε γενικές γραμμές, η Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Μάιος 2021) και τα Συμπληρωματικά Στοιχεία (30.08.2021) από την εγκατάσταση εναέριων γραμμών μεταφοράς υψηλής τάσης στις κοινότητες Δωρός και Λιμνάτης της επαρχίας Λεμεσού παρουσιάζουν σοβαρά κενά και μεγάλες ανεπάρκειες, κυρίως όσον αφορά την εκτίμηση επιπτώσεων στα σημαντικά αρπακτικά είδη που χρησιμοποιούν την περιοχή ΖΕΠ Κουλάδα Λιμνάτη. Η βιβλιογραφία που χρησιμοποιείται από την ομάδα μελετητών είναι παρωχημένη, γενική και αόριστη [26], ενώ ταυτόχρονα δεν λαμβάνονται υπόψη βασικά κείμενα αναφοράς [27] και τρέχοντα έργα διατήρησης [28], κυρίως όσον αφορά τα αρπακτικά είδη πτηνοπανίδας υπό απειλή, τα οποία φαίνεται να επηρεάζονται περισσότερο, τόσο από την εγκατάσταση πυλώνων και εναέριων γραμμών μεταφοράς υψηλής τάσης, όσο και από την κατασκευή και λειτουργία ηλιοθερμικού πάρκου μεγάλης κλίμακας. Σημειώνεται ότι η Περιβαλλοντική Αρχή, με επιστολή της ημερομηνίας 03.08.2021, μεταξύ άλλων, ζήτησε ρητά «να γίνει εκτενέστερη εκτίμηση για τις επιπτώσεις» στα σημαντικά είδη αρπακτικών που φιλοξενούνται στην περιοχή ΖΕΠ Κουλάδα Λιμνάτη και «η δέουσα εκτίμηση επιπτώσεων του προτεινόμενου έργου στην αλήθεια του [...] να λάβει σοβαρά υπόψη τις πιέσεις και απειλές, όπως καταγράφονται στα βασικά έγγραφα αναφοράς». Ωστόσο, στα Συμπληρωματικά Στοιχεία, ημερομηνίας 30.08.2021, δεν γίνεται οποιαδήποτε αναφορά είτε στα Σχέδια Δράσης σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο, είτε στα Έργα Διατήρησης σε εθνικό επίπεδο, για τα είδη Σπιζαιετός (*Aquila fasciata*) και Πυρόχρους Γύπας (*Gyps fulvus*).

Πέραν των πιο πάνω, σημειώνεται επίσης ότι, στη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Μάιος 2021) δεν αναφέρεται πουθενά ο σκοπός του προτεινόμενου έργου, δηλαδή η σύνδεση του δημόσιου δικτύου ηλεκτροδότησης της ΑΗΚ με τον υποστατικό μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος του αδειοδοτημένου ηλιοθερμικού πάρκου ισχύος 50 MW, στις κοινότητες Δωρός και Λιμνάτης της επαρχίας Λεμεσού. Αντί αυτού, δίνεται μία γενική περιγραφή του προτεινόμενου έργου, χωρίς οποιαδήποτε αναφορά στη σκοπιμότητα του

[26] Thompson L. S. 1978. "Transmission line wire strikes: mitigation through engineering design and habitat modification", in M. I. Avery (ed.), *Impacts of transmission lines on birds in flight*, pp. 51-92. U.S. Fish and Wildlife Service, Washington, D.C. Βλ. σχετικές αναφορές στη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Μάιος 2021, σελ. 71-72, και στα Συμπληρωματικά Στοιχεία, 30.08.2021, σελ. 1-2.

[27] Όσον αφορά το είδος Σπιζαιετός (*Aquila fasciata*): Απογο Β. & Ferreira E. 1997. *European Union Species Action Plan for Bonelli's Eagle (Hieraaetus fasciatus)*. BirdLife International & Directorate General for Environment of the European Commission, Brussels.

Όσον αφορά το είδος Πυρόχρους Γύπας (*Gyps fulvus*): Botha, A. J., Andevski, J., Bowden, C. G. R., Gudka, M., Safford, R. J., Tavares, I. and Williams, N. P. 2017. *Vulture MSAEP: Multi-species Action Plan to Conserve African-Eurasian Vultures*. CMS Raptors MOU Technical Publication No. 4. CMS Technical Series No. 33. Coordinating Unit of the CMS Raptors MOU, Abu Dhabi, United Arab Emirates.

Όσον αφορά τόσο τα φιλοξενούμενα, όσο και τα μεταναστευτικά είδη αρπακτικών χαρακτηρισμού της περιοχής ΖΕΠ Κουλάδα Λιμνάτη γενικότερα: Arvela M. & Opremanis O. 2019. *The EU's Strategic Approach to Raptor Conservation*. Ecosystems Ltd & Directorate General for Environment of the European Commission, Brussels.

[28] *Ζωή με τους γύπες: Διάσωση του Πυρόχρου Γύπα στην Κύπρο μέσα από δράσεις προστασίας και διατήρησης*. Ακρινόμιο: LIFE With Vultures CY, Προϋπολογισμός: 1.375.861 ευρώ, διάρκεια: 15 Οκτωβρίου 2019 – 14 Οκτωβρίου 2023, Κωδικός Προγράμματος: LIFE18 NAT/CY/001818, Ευκεφαλής / Συντονιστής Δικαιούχος: Περιολογικός Σύνδεσμος (BirdLife Cyprus). Εταίροι / Συνδικαιούχοι: Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας – Υπουργείο Επισκευρών – Κυπριακή Δημοκρατία, Κυπριακό Ίδρυμα Προστασίας του Περιβάλλοντος Terra Cyprus & Vulture Conservation Foundation. Συγχρηματοδότηση: Πρόγραμμα LIFE Ευρωπαϊκή Ένωση.

Διαχείριση και Διατήρηση των Πληθυσμών του Σπιζαιετός στην Ανατολική Μεσόγειο. Ακρινόμιο: LIFE Bonelli eastMed, Προϋπολογισμός: 4.235.584 ευρώ, διάρκεια: 1 Σεπτεμβρίου 2018 – 28 Φεβρουαρίου 2023, Κωδικός Προγράμματος: LIFE 17/NAT/GR/000514, Ευκεφαλής / Συντονιστής Δικαιούχος: Πανεπιστήμιο Κρήτης – Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης. Εταίροι / Συνδικαιούχοι: Τμήμα Δασών – Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος & Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας – Υπουργείο Ενσωτερικών – Κυπριακή Δημοκρατία, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Γενική Διεύθυνση Δασών και Δασοσώου Περιβάλλοντος Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας – Ελληνική Δημοκρατία, ΝΟΚ ΕΠΕ – Περιβαλλοντικές Μελέτες Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης.

«Να σημειώσω την ευθύνη. Να λες: Εγώ μόνος μου έχω χρέος να σώσω τη γη. Άμα δε το θεί το θά φταίω». Ν. Καζαντζάκης, *Ασκηταί*.

(σελ. 7, παράγραφος 1.2 και σελ. 18, παράγραφος 3.2), και μάλιστα υποστηρίζεται ότι «δεν προγραμματίζονται αντίστοιχα έργα στην περιοχή μελέτης, ώστε να μπορούν να εξεταστούν συναδραιοτικές επιπτώσεις κατά το στάδιο κατασκευής και κατά το στάδιο λειτουργίας τους. Στα πλαίσια αυτά δεν υπάρχουν συναδραιοτικές επιπτώσεις στην περιοχή μελέτης από την κατασκευή και λειτουργία του προτεινόμενου έργου» (σελ. 13, παράγραφος 1.14 και σελ. 73, παράγραφος 7.9). Αντιθέτως, στα Συμπληρωματικά Στοιχεία (30.08.2021) υφίσταται σαφής παραδοχή του γεγονότος ότι «το αδειοδοτημένο ηλιοθερμικό πάρκο [...] είναι άμεσα συνδεδεμένο με τη γραμμή μεταφοράς υψηλής τάσης» (σελ. 3, απάντηση 2) και συνεπώς «το προτεινόμενο έργο αποτελεί ένα από τα συμπληρωματικά έργα του ηλιοθερμικού πάρκου» (σελ. 11, απάντηση 4).

Επιπρόσθετα, δεν λαμβάνονται δεόντως υπόψη «οι πιέσεις και απειλές που αναφέρονται στο Διαχειριστικό Σχέδιο και στο Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων (Standard Data Form) για την περιοχή ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη, καθώς και τα ήδη υφιστάμενα, αδειοδοτημένα και προτεινόμενα έργα που χωροθετούνται στην ίδια περιοχή, με βάση το Αρχείο Έργων που βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος», όπως ακριβώς ζητήθηκε από την Περιβαλλοντική Αρχή. Αντιθέτως, προτείνονται μέτρα μετριασμού (π.χ. σήμανση καλωδίων), τα οποία θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε μία ήδη υποβαθμισμένη περιοχή, αντί μέτρα αποτροπής των σοβαρών, αρνητικών, μακροπρόθεσμων και μη αναστρέψιμων επιπτώσεων που αναμένεται να προκύψουν από την εγκατάσταση της εναέριας γραμμής μεταφοράς υψηλής τάσης, καθώς και την κατασκευή και λειτουργία ηλιοθερμικού πάρκου μεγάλης κλίμακας, σε ένα βιότοπο ζωτικής σημασίας για τα αρπακτικά είδη πτηνοπανίδας, τα οποία είτε αποτελούν είδη χαρακτηρισμού είτε περιλαμβάνονται στους στόχους διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ Κοιλιάδα Λιμνάτη. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα Μέλη της Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση εξέφρασαν σοβαρές ανησυχίες για τις δυναμικές επιπτώσεις του προτεινόμενου έργου και έντονες επιφυλάξεις για την πληρότητα της Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, η οποία εξετάστηκε στη συνεδρία της Ad-hoc Επιτροπής που έγινε στις 29.07.2021, οι αποσπασματικές ή/και επιλεκτικές αναφορές σε βασικά στοιχεία και έγγραφα αναφοράς θέτουν υπό αμφισβήτηση την ορθότητα των πληροφοριών και την αξιοπιστία της Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης και των Συμπληρωματικών Στοιχείων. Τα πιο πάνω θα πρέπει να προβληματίσουν ιδιαίτερα την Περιβαλλοντική Αρχή, σε σχέση με την ορθή εφαρμογή των διατάξεων του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου του 2003 έως 2015 [15], του περί Προστασίας και Διαχείρισης Αγρίων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου του 2003 έως 2020 [20] καθώς και του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμου του 2018 έως 2021 [24].

Παράλληλα, τονίζεται ότι, σύμφωνα με το περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για Ειδικές Ζώνες Διατήρησης) Διάταγμα του 2015 (ΚΔΠ 292/2015), το οποίο εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 13(2) του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου του 2003 έως 2015, τα μέτρα προτεραιότητας για την ΕΖΔ Κοιλιάδα Λιμνάτη, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν τη διατήρηση των ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και η διαβίωση τους, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος Ι του περί Προστασίας και Διαχείρισης των Αγρίων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου του 2003 έως 2020. Η εγκατάσταση εναέριας γραμμής μεταφοράς υψηλής τάσης, στο πλαίσιο της κατασκευής και λειτουργίας θερμοηλεκτρικού πάρκου, συνολικής ισχύος 50 MW, καταστρατηγεί το εν λόγω μέτρο προτεραιότητας για την περιοχή ΕΖΔ Κοιλιάδα Λιμνάτη. Επιπλέον, σημειώνεται ότι μέχρι σήμερα δεν έχει εκδοθεί το αναγκαίο Διάταγμα Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης για την περιοχή ΕΖΔ Κοιλιάδα Λιμνάτη, δυνάμει του άρθρου 15 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμου του 2003, το οποίο να απαγορεύει επιβλαβείς δραστηριότητες ή λειτουργίες να διατάζει την ανάληψη απαραίτητων δραστηριοτήτων ή λειτουργιών και να καθορίζει συγκεκριμένα μέτρα διατήρησης και σχέδια διαχείρισης για την προστατευόμενη περιοχή του Δικτύου Natura 2000. Παράλληλα, επισημαίνεται ότι μέχρι σήμερα δεν έχει εκδοθεί το αναγκαίο Διάταγμα Προστασίας και Διαχείρισης Αγρίων Πτηνών για την περιοχή

[15] Άρθρο 16 (Εκτίμηση επιπτώσεων στο περιβάλλον).

[20] Άρθρο 7 (Ζώνες ειδικής προστασίας), εδάφιο 5.

[24] Άρθρο 33 (Κοινή εκτίμηση, Αξιολογημένη Διαπίστωση ή/και έκδοση γνωμοδότησης) και Έκτο Παράρτημα (Πληροφορίες που περιλαμβάνονται στη Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον και/ή σε Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση για έργα που επηρεάζουν ή μπορούν να επηρεάσουν κεραιές του Δικτύου Φύσης 2000), καθώς και άρθρο 35 (Μητρώο εγγεγραμμένων μελετητών Μελετών Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον), εδάφιο (2), και Ένατο Παράρτημα (Κώδικας αρχών).

«Να σπαστεί ην ειθέη Νάλες. Εγώ μονάχος μου έχω χροός να σώσω τη γη. Άμα δε σπασί πιά θα φτάω». Ν. Καζαντζίκης, *Ασπράνη*.

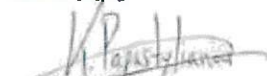
ΖΕΠ Κοιλάδα Λιμνάτη, δυνάμει των άρθρων 6(1)(β) και 7(6) του περί Προστασίας και Διαχείρισης των Αγρίων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου του 2003, το οποίο να καθορίζει κατάλληλα μέτρα για τη, σύμφωνα με τις οικολογικές απαιτήσεις, συντήρηση και διευθέτηση, των οικοτόπων που βρίσκονται τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της περιοχής ΖΕΠ, και προς αποφυγή της ρύπανσης ή φθοράς οικοτόπου, ο οποίος βρίσκεται εντός και εκτός ΖΕΠ προς αποφυγή των επιζήμιων για τα άγρια πτηνά διαταράξεων.

Τέλος, σημειώνεται ότι η έκδοση περιβαλλοντικής έγκρισης και χορήγηση πολεοδομικής άδειας για την κατασκευή και λειτουργία ηλιοθερμικού πάρκου, συνολικής ισχύος 50 MW και έκτασης περίπου 1.200.000 τ.μ. στις κοινότητες Δωρός και Λιμνάτης της επαρχίας Λεμεσού, έγινε χωρίς το εν λόγω έργο να υποβληθεί σε Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων (Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση). Υπενθυμίζεται μάλιστα ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει διαβιβάσει προειδοποιητική επιστολή στις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας για την κακή εφαρμογή των άρθρων 6(3) και 7 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, στις 27.11.2019, καθώς θεωρήσε ότι, κατά τρόπο γενικευμένο και συστηματικό, από την ημερομηνία προσχώρησης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι αρμόδιες αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν έχουν εξασφαλίσει ότι όλα τα έργα και σχέδια, τα οποία δεν συνδέονται άμεσα και δεν είναι αναγκαία για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000, αλλά ενδέχεται να επηρεάσουν σημαντικά την ακεραιότητα και τη συνοχή αυτών των περιοχών, υποβάλλονται σε Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων [2]. Τονίζεται επίσης ότι, σύμφωνα με σειρά δημοσιευμάτων, το εν λόγω έργο περιλαμβάνεται στον κατάλογο έργων και σχεδίων, τα οποία δεν έχουν υποβληθεί σε Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων πριν από την έκδοση περιβαλλοντικής έγκρισης και την χορήγηση πολεοδομικής άδειας από τις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας [3]. Σε αυτό το πλαίσιο, τυχόν έκδοση περιβαλλοντικής έγκρισης για την εγκατάσταση εναέριας γραμμής μεταφοράς υψηλής τάσης της ΑΗΚ και μη υποβολή του ήδη αδειοδοτημένου ηλιοθερμικού πάρκου, στην ολότητα του, σε Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων (Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση) αναμένεται να επαφέρει περαιτέρω εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο της ισχύουσας διαδικασίας παράβασης.

Για όλους τους πιο πάνω λόγους και με γνώμονα τις θεμελιώδεις αρχές της πρόληψης και της προφύλαξης, η Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου τοποθετείται αρνητικά και εισηγείται την απόρριψη του προτεινόμενου έργου, καθότι η κατασκευή και λειτουργία του αναμένεται να επαφέρει σοβαρές, αρνητικές, μακροπρόθεσμες και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα είδη χαρακτηρισμού και τους στόχους διατήρησης της προστατευόμενης περιοχής του δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ Κοιλάδα Λιμνάτη. Επιπρόσθετα, η Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου εισηγείται την υποβολή του αδειοδοτημένου ηλιοθερμικού πάρκου, με το οποίο θα συνδεθεί η εναέρια γραμμή μεταφοράς υψηλής τάσης, σε ενιαία και πλήρη Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, έτσι ώστε να αποφευχθεί ο κατακερματισμός και η σαλαμοποίηση της διαδικασίας Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων και να εξεταστεί το έργο στην ολότητα του.

Όπως πάντοτε, παραμένουμε στη διάθεση σας για περαιτέρω πληροφορίες ή/και διευκρινίσεις.

Με εκτίμηση,

Κλείτος Πατσουλιανού
Επιστημονικός & Διοικητικός Λειτουργός
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου

[2] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 27.11.2021. Δελτίο τύπου: Δέση παραβάσεων Νοεμβρίου: κυριότερες αποφάσεις. βλ. «4. Περιβάλλον. Προειδοποιητικές Επιστολές. Βιοποικιλότητα: Η Επιτροπή καλεί την Κύπρο να διασφαλίσει την προστασία των τόπων Natura 2000».

[3] Ο Φιλελεύθερος, 28.11.2019. «Προειδοποιητική επιστολή για δίκτυο Natura 2000».
Ο Φιλελεύθερος, 30.11.2019. «Στο δρόμο η Κύπρος για το περιβάλλον».
Stockwatch, 06.12.2019. «Είκοσι έργα που κινεί την Κύπρο για το περιβάλλον».
Stockwatch, 14.01.2020. «Αντιδράσεις Αίτη και Ραφαηλί στην κακή επιστολή ΕΕ για περιβάλλον».
Ο Φιλελεύθερος, 17.01.2020. «Κυβερνητική εγγύηση για ηλιοθερμικό πάρκο €60 εκατ.».
Ο Φιλελεύθερος, 27.06.2021. «Ανεξέλεγκτη χωροδότηση έργων ΑΠΕ στη χώρα μας».

«Να αγαστεί η αβύνη, Να λες: Εγώ μολύχης μου έχω χρέος να σώσω τη γη». Άμα δε αιδωθείς εγώ θα φταίω». Ν. Καζαντζίδης, Αισιανή.